ԱՊՕՆԷ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ
Մէճմուասը 20 դրուշտան
ՏԷՐՍԱԱԴԷԹ ԻՉԻՆ
Պիր սէնէլիք . . . 200 ղշ.
Ալթը այլըգ . . . 100 »
Իւչ այլըգ . . . 55 »
ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՆ
Բօսթա իլէ իրսալ օլունաճագ-լար իչին
Պիր սէնէլիք . . . 230 ղշ.
Ալթը այլըգ . . . 120 »
Իւչ այլըգ . . . 60 »
Մէճմուասը 1 ղրուշ

ԹԷՐՃԻՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄՈՒՎԱՍՍԸՐ ՊՈԼԻՏԻՔԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՏԻՃԱՐԻ
ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ՅԷՎՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ
Դէհէր սաթըրը իչին
1 վէ 2 վէ 3 ինճի սահիֆէ 5 ղշ.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . 2 »
ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումումա սարրաֆլըգէ այիտ 2 վէ 3ւ ինճի սահիֆէլէրէ 6 ղշ.
4 ինճիւ սահիֆէյէ . . 4 »
Ճիյաատէ մուտաէթ իչին իլանլար բազարլըգ օլուր:
Մէվատտը նաշիրէյէ տայիր պէնտլէր մէճմուանէն գապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայաճագ:
Մէճմուասը 1 ղրուշ

Իտարէխանէսի վէ մաթպաասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ էսկի Պապը Զապթիյէ սօգագը քէօշէսինտէ նումէրօ 8 տէ տիր: — Ղազէթանըն ումուրը իտարէ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեաղիտլէր մէվատտը հագգընտա, Միւտիրի ղազէթէ Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունաճաղը կիպի, քեաղիտլէր մէքթուպլարին տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ԱՍԻԹԱՆԷ 30 ՕԳՈՍՏՈՍ

ՍՈՆ ԻԽԹԱՐ

Թաշրա ապօնէլէրիմիզին ապօնըման պէտէլլէրինի թէսվիյէ իյլէմէլէրի զըմնընտա տէֆաթլէ իլան օլունմուշ իսէ տէ, պազը մահալտէ պուլունան ապօնէլէրիմիզ հիսապլարընը էլան թէսվիյէ իյլէմէմիշ օլտուգլարընտան. վէ պու հիսապլարըն աճէմի թէսվիյէսի՝ իտարէմիզճէ զարարը քիւլլիյի մուճիպ օլտուղընտան, պու իլանըմըզը հալի օլան նուսխէմիզին մէրգում ապօնէլէր նէզտինէ միւվասալէթինի միւթէաքիպ պօսթանըն պու թարաֆա հարէքէթ վէ վիւրուտունտէ նէնէ հիսապլար թէսվիյէ օլունմուշ պուլունմազ իսէ ղազէթալարըն իրսալի մաթէթթէսիֆ վէ պիլ մէճպուրիյէ թաթիլ օլունաճաղը իլան օլունուր:

Քէզալիք սապըգը վէճհ իւզրէ, պիր սէնէլիք ապօնէ պաղըշլայան զէվաթա «Բագըմ էֆէնտի իլէ Ֆէլաթուն պէյ» նամ էյլէնճէլի հիքեայէտէն իգրամիյէ օլարագ պիրէր նուսխա վէրիլմէքտէ իտիւմ օլունտուղու տախի պէթէքրար իխթար օլունուր:

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Լօնտրատան ալընան խապէրլէր՝, Ինկիլթէրրատա էֆքեարը ումումիյէնին Աֆղանիստանըն ալէյհինտէ պէօյլէ պիր հէյէճանտէ օլտուղունու կէօստէրիյօրլար: Լօնտրա ղազէթալարընըն էքսէրիսի Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինի, չիմտիտէն Աֆղանիստանա իլանը հարպ իթմէսէ թէշվիգ իթմէքտէ տիրլէր:

Հինտիստանտան ալընան խապէրլէրէ կէօրէ, Աֆղանիստանտագի վուգուաթ կիթտիքճէ քէօպի էհէմմիյէթ իթմէքտէ օլուպ, էրպապը իւմթիյալ Քեապիլ գասապասընը թախրիպ իթմիշ, վէ ինթիմալէ կէօրէ, Եմիր Եագուպ խան տախի մուգավէլէթ իտէմէյուպ, էրպապը իւմթիյալէ թապի օլմայա մէճպուր օլմուշ տուր:

Հինտ վալիսի Ինկիլթէրրա հիւքիւմէթինին մուհարէպէնէ գարար վէրմէսինէ պէքլէմէքսիզին, Աֆղանիստան հուտուտունտագի Ինկիլիզ ասքէրինէ Քեապիլ իւզէրինէ եիւրիւմէք էմրինի վէրմիշ տիր: Պիր րիվայէթէ կէօրէ, Եագուպ խան քէնտիսի Ինկիլիզ ասքէրինին Քեապիլէ կիրմէսի, էրպապը իւմթիյալըն հագգընտան կէլմէսինի թալէպ իթմիշ տիր:

Եկէր Եագուպ խան էրպապը իւմթիյալէ թապի օլմամըշ իսէ, Ինկիլիզ ասքէրինին Քեապիլէ կիրիպ իւմթիյալը պաստըրմասը բէք զօր իսէ տէ, Եագուպ խան էրպապը իւմթիյալէ թապի օլմուշ իսէ, արթըգ Ինկիլիզլէր պիր իւմթիյալ սէնահուլէմէք իչին տէյիլ, եէնիտէն Աֆղանիստան իլէ պիր մուհարէպէ կիրիշմէք իչին իլէրլէմիշ օլաճագլար տըր:

Հէր հալտէ Աֆղանիստանտա ասայիշի իատէ վէ օրատա պուլունտուրուլաճագ Ինկիլիզ սէֆարէթ հէյէթինին հայաթընը թէէմին իթմէք Ինկիլթէրրա իչին բէք միւշքիլ օլաճագ տըր: Քեապիլին իւզէրինէ եիւրիւմէքտէ պուլունան Ինկիլիզ ասքէրինին բէք չօգ միւշքիլաթա տիւչար օլմագտա պուլունտուգլարը տախի Հինտիստանտան ալընան խապէրլէրտէն տիր:

Եւվէլճէ պու Աֆղանիստան վուգուաթը, Ինկիլիզլէրին նամուսունա տօգունաճագլը կիպի, պու տէվլէթի բէք պէօյլէ միւշքիլաթա տախի տիւչար իթմէքտէ տիր. Էն նիհայէթ պու վագաատան պիր պէօյլէ Ասիայի վասաթի մէսէլէսինին զուհուրի տախի ինթիմալտէն պայիտ տէյիլ տիր:

* *

Ռուսիա իլէ Ալմանիա վէ Աւստուրիա իլէ բրէնս Պիզմարգ իլէ բրէնս Կօրչագօֆ պէյնինտէքի խուսումէթին րէֆինէ չալըշըլըեօր իսէ տէ, անլաշըլտըղընա կէօրէ, պու իքի տէվլէթ պէյնինտէ պուլունան խուսումէթ հըսսիյաթընըն պէր թարաֆ օլմասը միւշքիլճէ կէօրիւնիյօր: Ալմանիա ղազէթալարը ալտըգլարը իխթարաթ իլէ պէրապէր, Ռուսիանըն ալէյհինտէ լիսան գուլլանմագտան հիչ պիր վէճհ իլէ վազ կէչմէեօրլար:

Անճագ բրէնս Պիզմարգ իլէ բրէնս Կօրչագօֆուն պէյնինտէքի խուսումէթին տախի նէտէն կէլտիյի անլաշըլամըյօր: Պու խուսումէթին չախսի պիր չէյ օլմայաճաղը քիւքրինտէյիզ, պու իքի տիպլօմաթ պէյնինտէքի խուսումէթ՝ իքի տէվլէթ պէյնինտէքի խուսումէթին պիր նիւմունէսի հիւքմինտէ տիր:

Բրուսիա իլէ Ֆրանսա պէյնինտէ վուգու պուլան մուհարէպէտէն պէրու, Ռուսիա իլէ Ալմանիա պէյնինտէ խուսումէթ հըսսիյաթը պուլունմաղը սէզիլէնմէքտէ իտի. արթըգ պու տէֆա պու խուսումէթ հըսսիյաթը պիւսպիւթիւն մէյտանա չըգմըշ օլտուղունու, պու իքի տէվլէթ պէյնինտէ պիր մուհարէպէ վուգու պուլմատըգճա, խուսումէթին էօնիւ ալընմայաճագ կիպի կէօրիւնիյօր:

* *

Ավուսթրիա ասքէրի մուգավէմէթ կէօրմէքսիզին, վէ հիչ պիր միւշքիլաթա ուղրամագսըզըն, Եէնի Բազարա կիրմէմէքտէ օլուպ, մուգավէլէ իլէ թային օլունան մէվգըլէրի պիրէր պիրէր իշղալ իթմէքտէ պուլունմուշ տըր:

Տիւնքի հալը հագգընտա Գարատաղըն Կուսինա վէ Բլավայը ալմագ իւզրէ, Ավուսթրիա իլէ իթթիֆագ իթտիյինի, վէ պունուն մուխաթարալարընը եազմըշ իտիք: Տիւն կէլէն թէլէկրաֆնամէլէրտէ մէմնունիյէթլէ կէօրիւլիյօրուզ քի, Գարատաղ թայինի հուտուտ գոմիսիօնու գըշըն թէզաքէրէսի վէ Պապը Ալինին մէզքիւր իքի մէվգի վէրմէք խուսուսունտա իւզէրինէ, պուլունլարըն թէսլիմի մաատէսի կէլէճէք մայիս այընա գատար թէխիր իթմիշ տիր:

Պու մէսէլէնին Եէնի Բազար մէսէլէսի իլէ գարըշտըրըլմամասը սուլհ ու ասայիշին իխթէլէնէր իչին բէք էյի պիր հարէքէթ տիր:

Եէնի Բազար մէսէլէսի, պէօյլէ մէսէլէլէր իլէ գարըշտըրըլմադըղը հալտէ, սուհէն պիթէպիլէճէք տիր իթթիֆագընտայըզ. չիւնքի Արնաւուտլար Եէնի Բազարըն իշղալընա միւմանաաթ իթմէք ֆիքրինտէ օլմատըգլարը կիպի, Եէնի Բազար էհալիսի տախի Արնաւուտլարտան մուավէնէթ կէօրմէյէճէքլէ, մուգավէմէթ իտէմէզլէր:

Պունուն իլէ պէրապէր, չայէտ Արնաւուտլուղուն պազը թարաֆլարընտա մուգավէմէթ արզուսու ույանմըշ միւլահազա իլէ, պուրատա պուլունան Արնաւուտ մէպուսլարընտան պիր գաչընըն՝ պունուն էօնիւնիւ ալմագ իւզրէ Արնաւուտլուգա ազիմէթ իթտիքլէրի սուրէթը մէվսուգէտէ խապէր ալընմըշ տըր:

* *

Պու կիւնլէրտէ զուհուր իտէն միւհիմմ հատիսէլին պիրի տէ՝ Ֆրանսա վէ Ռուսիա թարաֆընտան գօնֆէրանս ագտը թէքլիֆ օլունմասը մատտէսի տիր: Ֆրանսա տէվլէթի եալըըզ Եունան մէսէլէսինի հալլ իթմէք իւզրէ պիր գօնֆէրանսըն ագտընը թէքլիֆ իթմէքտէ, վէ Ռուսիա տէվլէթի պու գօնֆէրանսըն ումումի պիր սուրէթտէ օլուպ, Պուլղարիստան իլէ Ռումանիա վէ Գարատաղ հուտուտու մէսէլէլէրի տէ վէ սայիր պազը մուալլագ մէսէլէլէրին տախի պու գօնֆէրանսա թարաֆընտան հալլ օլունմասընը իսթէմէքտէ իմիշ:

Եունան մէսէլէսինին հալլի իչուն պիր գօնֆէրանսըն ագտը Ֆրանսա թարաֆընտան չիմտի թէքլիֆ օլունմայուպ, էվվէլտէն թէքլիֆ օլունմուշ պուլունտուղու կիպի, Ռուսիա տախի պու մէսէլէլէրին հալլի իչուն, պիր գօնֆէրանսըն ագտընը խայլը վագըթտան պէրու թէքլիֆ իթմէքտէ տիր: Անճագ Ինկիլթէրրա տէվլէթի պէօյլէ գօնֆէրանսլարըն ագտընը գաթիէն րէտտ իթտիյի կիպի, օ պիր տէվլէթլէր տախի գապուլ իթմէմիշ տիր:

Պինաէն ալէյհ տէֆաաթլէ րէտտ օլունմուշ օլան պիր թէքլիֆին չիմտի գապուլի միւմքին օլամայաճաղընտան, Ֆրանսա վէ Ռուսիա կէրչէքտէն պէօյլէ պիր թէքլիֆտէ պուլունմուշ օլսալար տախի, պիլ պիր գօնֆէրանսըն ագտը օլունաճաղընա ինանամամըզ:

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Աժանս Հավաս

Լօնտրա 10 սէպտէմպէր

Մ. Կասարոթօն Եվրօպանըն գարա ճիհէթինէ ազիմէթ իթմիշ: Հինտիսթան ումուրը նազըրը լօրտ Կրանպրուգ լօրտ Պիգընսֆիլտ իլէ պիր միւլագաթ իթմիշ տիր:

Տէյլի Նիւզ ղազէթէսինին Չօմպայտան ալտըղը պիր թէլէկրաֆնամէ Քօճա վէ Բիլպան պիր ֆըրգա Ինկիլիզ ասքէրինին, Շութար Կարտանա տօղրու հարէքէթ իթտիյի, վէ եէնի թօրթան ասքէրի մուվաֆագիյէթինէ մուհիթ աղալըղը պուլունտուղու խապէր օլունմուշ տուր:

Մօնսինիօր Բօթ կայէթմասը Բէթէրսպուրկտան ալտըղը պիր թէլէկրաֆա թէվֆիգան տէյօր քի, գօնթ Շուվալէֆ Ռուսիանըն ումուրը տախիլիյէ վէ խարիճիյէսինէ պիր գարարը գաթի իթթիխազ իտէճէք տիր:

[illegible]

Բարիզ 10 սէպտէմպէր

Տէրսաատէթ Ֆրանսա սէֆարէթխանէսի իքինճի սըր քեաթիպի Մ. Ֆօրնիէօնըն ճէնազէ ալայը պու կիւն իճրա օլունմուշ տուր:

Սանթանտէր Ինկիլիզ սէֆարէթխանէսինին պիլ ճիհէթ մէմուրինին մէզգուր պէյանը հայրը խայիլէր:

Բէթէրսպուրկ 10 սէպտ.

Ռուսիանըն պէօյլէ տիպլօմաթլարընտա պիր թէպտիլաթը վուգու պուլաճաղընա տայիր վէրիլէն հավատիսի ասլը եօգ տըր:

Սմօլէնսք եալէթինտէ քէօյլին Վիազմա չէհրինտէ իքի եիւզ խանէ (հապսխանէլէրտէ պէրապէր օլարագ) մուհտէրիգ օլմուշ տուր:

Լօնտրա 10 սէպտ.

Գոմալայտան շու թէլէկրաֆ խապէրլէրի կէլմիշ տըր:

«Աֆղանիստանտա խաճան պէյլէր պէյ թէվէճճուհ իտիյօր. իւչիւնճի տօղրու եիւրիւմէքտէ օլան Ինկիլիզ ասքէրի, պու իսեանը թէօքմէլէ իթմէք իչին քիֆայէթ իթմէզ»:

Վիեննա 10 սէպտ.

Գարատաղ պէյի եարըն Վիեննատան հարէքէթ իտէճէք տիր:

Աժանս Բէ-Բէր

Լօնտրա 11 սէպտէմպէր

Ինկիլթէրրա տէվլէթի Օսմանլը մուհաճիրլէրի ալէյհինտէ իճրա օլունան սուի մուամէլաթտան տօլայը Շարքի Ռումէլի մէմուրլարը նէզտինտէ թէշէպպիւսաթ իճրասընը թէնպիհ իթմէք իւզրէ, Ֆիլիպպէտէ մէնիւրտը գօնսօլօսը Մ. Միչէլ էմր վէրմիշ տիր. Մ. Միչէլ տախի Պուլղար Եկզարգօսունուն էհալիյի թէսքին իթմէք իւզրէ, պիր մէքթուպը պուլհանի նէշր իթտիյինի Ինկիլթէրրա տէվլէթինէ իխպար իթմիշ տիր:

Ինկիլթէրրա տօնանմասը Ամիրալ Հօրնպիյինին գումանտասընտա պուլունտուղու հալտէ, իչպու չէհրը հալը էֆրէնճի գարֆըսընտա Պօղազա կիտէճէք, վէ կէլէճէք այ տախի Մալթայա ազիմէթ իլէ գըշըն օրատա գալաճագ տըր:

Ինկիլթէրրա տէվլէթի եէնի թանզիմ օլունան ուսուլը մուհաքէմէ նիզամնամէ լայիհասընը թէտգիգ իթտիրմէքտէ տիր: Լայիհայի մէզքիւրէնին էքսէր նօգթալարընը Ֆօ-Բէ-Բիւ-լա-Նէյրա թէվաֆուգ իթմէտիյի անլաշըլմըշ տըր. Էգ ճիմլէ ղըեապի հիւքմին՝ թէրճէման հագգը պուլունտուղու հալտէ միւթէվէլլիլէճէյի մատտէսինէ իթիրազ օլունմուշ տըր: Բէյիխ մօհքէմէ իլէ գօնսօլօսլար պէյնինտէ տօղրուտան տօղրույա մուխապէրէ, խանի վալի վասըթասը իլէ մուխապէրէ ուսուլինին լաղվընտա տա իթիրազ օլունույօր. էյհասըլ Ինկիլթէրրա՝ մէհաքիմին եէնի խարճլարընա տա իթիրազ իթմիշ տիր:

Հէր նէ գատար Ալէմանիա վէ Ռուսիա իմբէրաթօրլարը մուլագաթընըն միւլագաթ իթմիշ, վէ բրէնս Պիզմարգ իլէ բրէնս Կօրչագօֆ պէյնինի թէէլիֆ իթմէք վէ միւլագաթ իթտիրմէք իչին թէշէպպիւսաթ իճրա օլունմուշ իսէ տէ, պու կիւնքի ղազէթալար Ալէմանիա ալէյհինտէ չէթին իւլ մէալ պէնտլէրի հավի տիրլէր:

Վիեննա 10 սէպտէմպէր

Հիւքիւմէթէ վիրուտ իտէն պիր թէլէկրաֆնամէյէ կէօրէ, Ավուսթրիա ասքէրի միւշքիլաթա թէսատիւֆ իթմէքսիզին Բրիբօյ նամ մէվգիի թութմուշ տուր:

Ավուսթրիա ասքէրի Եէնի Բազարըն սայիր ճիհէթլէրինէ իլէրլէյօրլար:

Վիեննա 10 սէպտէմպէր

Գարատաղ թայինի հուտուտ գոմիսիօնու 1880 սէնէսի մայիսընըն 15ինճի կիւնինէ գատար թաթիլ իճրա իթմիշ տիր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Պու կիւն Ռուսիա իմբէրաթօրը Իքինճի Ալէքսանտր հազրէթլէրինին եէվմը մախսուսը օլմագ միւնասէպէթիյլէ, Օսմանլը գարաղօլ սէֆինէսինտէն թօբլար աթըլաճաղը կիպի, զաթը հազրէթը Շէհրիյարինին պաշ եավէրի՝ պէրայը թէպրիք Ռուսիա սէֆարէթխանէսինէ ազիմէթ իտէճէք տիր:

Քէզալիք Ռուսիա սէֆարէթխանէսինտէ քէտայն քիլիսէտէ տախի պու միւնասէպէթլէ պիր տուաայը չէրիֆ թարաֆ օլունուպ, Ռուս միլլէթպէրվէրլէրը տա սէֆարէթխանէտէ պիր զիյաֆէթ վէրիլէճէք, վէ ագշամ Պէօյիւքտէրէ բիրաղասընտա մէզքիւր սէֆարէթխանէնին բիւչիւտէնէ գանտիլլէր թուտուլաճագ տըր:

—Ինկիլթէրրա սէֆիրի Սըր Լայարտ հազրէթլէրի Սուրիա սէվահիլինէ ազիմէթ իտէճէյի հասէպիյլէ, տիւն Եըլտըզ սէրայընա կիտէրէք վէտաա ազիմէթ իթմիշ, վէ պատէհու պաշ վէքիլ վէ խարիճիյէ նազըրը պաշլըգ հազրաթըրընա տախի սաագլըգանէլէրինէ բէսմը վէտաայը իֆա իթմիշլէր տիր:

—Մէսէլէ Եունանիյէնին թէսվիյէսի իչին Ֆրանսա տէվլէթի թարաֆընտան պիր գօնֆէրանս թէքլիֆ օլունտուղունա տայիր Ֆօ-Տէ-Պիւ-Ֆօէլի վէրտիյի հավատիսի Մաթպուատ իտարէսի պէյանիյէսի գաթիէն թէքզիպ իթմիշ տիր:

—Իթալիա տէվլէթի թէպաասընտան Մօսիէօ Ժէնէրալ Օթօման պանգասընըն միւտիրի օլան Մ. Սալոմօն ֆէրնանտէզ թէպտիլէն իքինճի րութպէ Մէճիտի, վէ եէնի տիւնեա Սիմբրագի էֆ. յէ իւչիւնճիւ րութպէ Օսմանի նիշանլարընտան պիրէր գըթա իհսան պույուրուլմուշ տուր:

—Պու կիւնքի Վաքըթ ղազէթասը մէհաճիրինի Չէրքէզինին թահգիգի ահվալի իչին Իզմիտ վէ Ատա բազարը թարաֆլարընա ազիմէթ իթմիշ օլան չէհր էմանէթի մէճլիսի ազասընտան Իպրահիմ պէյ պու քէրրէ իզմիր մէմուրիյէթի Չէրաասէթէ ազտէթ իյլէմիշ տիր:

Վաքըթ, միրի մուամէլէ Չէրքէզլէրին թահգիգի ահվալի իչիւն օ թարաֆա կիթմէ մէմուրիյէթ նէ տէմէք խիթէպէքլինի պիգ անլայամայօրուզ, անճագ պիզիմ պիլտիյիմիզ՝ մուամէլէյէ Իպրահիմ պէյ մահալլը մէզքիւր Չէրքէզլէրինին մէզալիմ վէ խապասէթլէրի ալէյհինտէ վուգուա կէլէն թէշէքքիւյաթը թահգիգ ու թաաիփ իթմէք վէ թէտպիրի մուգթազիէ թէվֆիգ իյլէմէք իչին կիթմիշ տիր. վէ Վաքըթըն պու մէմուրիյէթի ղալաթ թասավվուր իթմէսի թէաճճիպ տիր. Պիր տէ մէզքիւր ղազէթա, Իպրահիմ պէյին մէմուրիյէթի իթէպ իւէ եէլթանա գալմըշ տըր:

Պինաէն ալէյհ Իզմիտէ մէմուր Չէրքէզ մէսէլէսի թէճչէճէք տէյիլ տիր:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ալմանիա Սէֆիրի Մ. Հացֆէլտ հազրէթլէրի՝ տիւնքի կիւն Բաժրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինէ պիր թէպրիքէ մախսուսէ իրսալ իտէրէք, բրէնս Պիզմարգ հազրէթլէրինին թալիմաթը մուճիպինճէ, Ալմանիանըն էն պիրինճի ալիմլէրինտէն օլուպ Պէրլին Տար իւլ ֆիւնունու էրմէնի լիսանը հոճասը պուլունան Մ. Սախաու իչին միւշարիլէյհ Սրբազան հազրէթլէրինտէն ումում առաջնորդլարա խիթապէն պիր թավսիյէնամէ թալէպ իթմիշ տիր:

Մալիւմ օլտուղու վէճհլէ միւշարիլէյհ Սրբազան հազրէթլէրի, կէչէն կիւն Մ. Սախաունուն Բաթրիգխանէյէ վուգու պուլան զիյարէթի էսնասընտա մուալլիմի մումայիլէյհէ պիր թավսիյէնամէ վէրմիշ օլտուղու վէ վուգու պուլան հալի սէֆիր հազրէթլէրինէ պաթահրիր տէրհալ թէպլիղ իթմիշլէր տիր:

Մ. Սախաունուն իշ պու սէյեահաթընտան ասըլ մագսատը Կիլիկիատա Ցիարպէքիրէ կէլմէք, պուլունան ասարը ատիգայը վէ պա խուսուս Ցիարպէքիր չէհրինի մուայենէ իթմէք տիր. չիւնքի Ալմանիանըն ճօղրաֆիյունու վէ մուալլիմլէրի մէշհուրէսինտէն Մ. Քիէբէրթ իլէ Մ. Մոմզէն գավլինճէ Ցիարպէքիր չիմտիքի Ցիարպէքիր օլմայուպ, ասըլ Ցիարպէքիր Բաղէշ (Պիթլիզ) ճիվարլարընտա իմիշ. իմտի Մ. Սախաու օ ճիվարլարը տախի տօլաշըպ խարապէլէրի մուայենէ իտէճէք իմիշ:

—

Տիւնքի կիւն Բաժրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինին թախթը ճիլուսէթինտէն ժաման ժօղով ինթիխապ իթմիշ տիր:

Ֆագ. ժօղով ազալարընտան Ղազարոսեան Սահակ վէ Պալըօզեան Լօղոֆէթ էֆէնտիլէր տախի նէնէ իսթիֆա իթմիշլէր տիր:

—

Տիւն ագշամ իւսթիւ Մուշլու Ցակոբ սարկաւագըն սէպիլ ... լիյէ օլունարագ, Ղալաթիյէ գարու քեաթիպ Գասպարեան Ցարութիւն էֆ. իլէ պէրապէր Բաթրիգխանէյէ կիթմիշ տիր:

—

Եկեղեցական Երեսփոխանլարտան էքսէրէն 3 ազա նէրէտէ տիկէր 3 ազանըն ինթիխապը իչին Եկեղեցական Համագումար ժողովը տիւնքի կիւն Բաթրիգխանէտէ թէպրար թէճէմմիւ իտէրէք, գուրայա միւրաճաաթ իթմիշ, վէ Ս. Երուսաղէմ վէքիլի Գեր. Սիմոն Սրբազան էքսէրիյէթլէ ազա իլէ մէպուս ինթիխապ օլունմուշ տըր:

Տիկէր իքիսի էքսէրիյէթլէ ազա գազանամատըգլարընտան, թէսավիի արայա (համեմատական) գալմըշ վէ պու գուրա կէլէճէք հաֆթա իճրա օլունաճագ մըշ:

—

Երզրումտան վէ Մաշալը մէմլուքէթէն ալտըղըմըզ պիր հավատիսէ նազարէն, գոմիսէրլէր հազարալմը վանտա ազիմէթլէրինի Պայրամ էրթէսինէ թէխիր իթմիշլէր, վէ օգոստոս 17 թարիխի իլէ Պապը Ալի թարաֆընտան կէլէն պիր էմր միւճիպինճէ թիւրք վէ Երմէնիլէրտէն միւրէքքէպ ժանտարմա թէշքիլինէ միւպաշէրէթ իյլէմիշլէր տիր:

Քիւրտ պէյլէրի մէսէլէսինէ կէլինճէ, պու պէյլէր Էրզրումտէ քէլիսի իտարէսինին պազը ազալարը վէ պիր րիվայէթէ տէ վալի բաչա հազրէթլէրի թարաֆընտան տախի թասաղու օլունմագտա իմիշլէր:

Հալ պու քի կէչէն կիւն եազտըղըմըզ վէճհլէ, Բաժրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրի՝ կէրէք վալի բաշա հազրէթլէրինէ վէ կէրէք գոմիսէրլէր հազարաթընա Քիւրտ մէսէլէսի հագգընտա պիրէր թէլէկրաֆ չէքիլէրէք միւշարիլէյհ Սրբազան հազրէթլէրինին նազարը տիգգաթը ճէլպ իթմիշ վէ միւշարիլէյհին պու պապտա օլան հալըը մուրաճաաթըն օլուպ, պէօյլէ սէֆիլէ թէնճիզիս օլունմագ իյլէ պիր իթիրազ պուլունմուշ տըր:

—

Վանտան ալտըղըմըզ հավատիսէ կէօրէ, Գեր. Երեմիա եպիսկոպոս Բաժրիգ Ամէն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինէ պիր մաքթուպ կէօնտէրիպ, Վանըն պազը թարաֆլարընտա պազը Քիւրտլէրին թէճավիւզաթը եազըլմըշ վէ պու պապտա լազըմ կէլէն թէտպիրին իթթիխազընը ռիճա իյլէմիշ:

ԱՖՂԱՆԻՍԹԱՆ

ԱՆԿԼՕ-ԱՖՂԱՆ ՄՈՒՍԱՀԷՏԷՍԻ

Քապիլ ֆաճիէսի միւտհիշեսի, Աֆղանիսթան մէսէլեսինի ինկիլթերրա իչին բէք պէտպախթ պիր սուրէթտէ օլմագ իւզրէ, թեքրար մէյտանա գոյտու։ Պու վագտա հեր նէ տէրէճէ տախի չայանը թէէսսիւֆ օլսա, վէ պազը քիմսէլէրէ հեր նէ տէրէճէ չայանը իսթիղրապ կէօրիւլսէ, պիր ճիհէթճէ բէք թապիի իտի, վէ աղ չօգ պեօյլէ իչերտէ թէճրիւպէ վէ պասիրէթլէրի պուլունան աաքըլեր, ինկիլթէրրանըն իչ պու Աֆղանիսթան մասլահաթընտա պեօյլէ պէտպախթ հատիսէլէրէ օղրայաճաղընը էվվելտէն թախմին իտէպիլմէքտէ իտիլէր։ Զիրա, օգույանլարըմըզըն խաթըրընտա գալմըշ մը տըր, եօգսա գալմամըշ մը տըր, ֆագաթ մաալումտըր քի կէչէն սէնէ, Աֆղանիսթան մուհարէպեսի զուհուր իթտիքտէ, Թէրճիւմանը Էֆքեարըն պաշ մուհարրիրի միւթեվէֆֆա վարդան պէյ, Ցերպասաէթ կազէթասը մուհարրիրլէրի միյանընտա հէման եալընըզ օլմագ իւզրէ իսպաթ իթտի քի, պու մուհարէպէտէ ինկիլթերրա իչին չօգ ֆէլաքէթլէր զուհուր իտէպիլէճէք տիր, վէ [illegible] ինկիլիզ ասքերինին գօլայ գօլայ Աֆղան ասքերինի եէնմէսինէ վէ Աֆղանիսթանը իչերիսինէ էմնիյէթ իլէ [illegible] տիր։ Միւթեվէֆֆայի միւշարիլեյհին պու [illegible] իթմէկինտէն պէրու [illegible] ինկիլթէրրա հէման պիրա մուհա[illegible] Աֆղանիսթանը եէնմի, վէ [illegible] թէսլիմիյէթ սայէսինտէ պիր սուլհ աճտնամէսի իմզա իթմէկէ մուվաֆֆագ օլտու։ Ֆագաթ, պունտան աճ[illegible] ինկիլիզլէրին Աֆղանիսթանտա վագի օլան մուամէլաթընը տէրխաթըր իտէն հէր ատէմ իթիրաֆ իթմէքտէ իտի քի, ինկիլիզլեր պու տէֆա բէք գօլայ գուրթուլտուլար։ Նէ Աֆղանիսթան արազիսի, ատի արազիյէ պէնզէր, վէ նէ տէ Աֆղան ահալիսի, միւթեմէտտին մեմլէքէթլէրին ահալիսինէ պէնզէթիլէպիլիր։ Հուտուտտան Քապիլէ գատար հէման պիր այլըգ եօլ վար տըր, վէ ինկիլիզ օրտուսու կիպի, թամամըյլա աղ միգտարտա պուլունաճագ օլան պիր օրտու, եէնէր Քապիլի կիտիպ զապթ իթսէ, արդասը սըլըգ գալաճագտը, վէ զապթ իթմէսէ, Աֆղանլար պիւթիւն պիւթիւնէ քէնտի հալլէրինէ թէրք իտիլմիշ օլաճագլարտը, նասըլ քի պու տէֆա եօյլէ օլտու իսէ։ Վէ ֆիլ վագի, հագիգաթը հալ չու տուր քի, չիմտիքի Քապիլ վագաասընըն տահա զիյատէ տէհշէթլու պիր սուրէթի, պունտան 37 սէնէ ագտէմ ինկիլիզլէրին վագի օլան Աֆղանիսթան մուհարէպէսինտէ տէ պուլունուր իտի։

Շէօյլէ քի, 1826 տա Ցոսթ—Մուհամմէտ նամընտա պիր էմիր Քապիլտէ հիւքմ իթմէքտէ վէ Բուխարա[illegible] միւթթեֆիգի պուլունմագտա օլուպ, թախթընտան թարտ իթմիշ օլտուղու էմիր Շահ—Շուճահ, ինկիլիզլերին վէ Լահօր սուլթանընըն մուավէնէթինի [illegible] իտի։ Պունուն իւզերինէ, օլ վագիթլար Հինտիսթան գայիմմագամը վէ վալիսի պուլունմագտա օլան լօրտ Օգլանտըն էմրի իլէ, պիր ինկիլիզ օրտուսու 1840 սէնէսինին փէտրուար այընտա, Պէլուճիսթանտան եօլա չըգարաք Աֆղանիսթանա տախիլ օլուպ վէ տօղրու Գանտահար իւզերինէ վարըպ, չէհրի մէզքիւրու զապթ իթտի վէ Ցոսթ-Մուհամմէտին օրտուսունու պիւզուպ մաղլուպիյէթ իթտիքտէն սօնրա, օգոսթ այընտա ինկիլիզ պիւարիքլերի Շահ-Շուճահը Քապիլէ կեթիրիպ թախթընա օթուրթտուլար։ Ֆագաթ իրթէսի սէնէնին (1841) նոյեմբեր այընտա, Ցոսթ-Մուհամմէտին օղլու Աքպար խանըն թահրիքիյլէ, Աֆղանիսթանտա ինկիլիզլէրէ գարշը ումումի պիր խէյան զուհուր իթտի։ Քապիլտէ 6,000 ինկիլիզ ասքերի պուլունմագտա իտի։ Ինկիլիզ օրտուսունուն գայտ թանը, Քապիլտէն 8 կիւն մէսաֆէտէ պուլունան Ճէլալապատ վէ 20 կիւն մէսաֆէտէ պուլունան Գանտահարտա իգամէթ իթմէքտէ իտի։ Քապիլտէ պուլունան ինկիլիզ ասքերի, սալլարըն թէարրուզաթը իւզերինէ Քապիլ գալէսինէ չէքիլմէկէ մէճպուր օլտու, վէ օրատա պիր թարաֆտան սօգուգտան վէ աճլըգտան վէ տիկէր թարաֆտան խասթալըգտան թէլէֆ օլարագ վէ տիկէր թարաֆտան գալէնին իչինտէ պիւթիւն պիւթիւնէ մուհասըր գալարագ, միւտտէթի մէտիտէ մուգավէմէթտէն սօնրա, 1841 սէնէսինին սօն կիւնլէրինտէ Աֆղան սալլարընա թէսլիմ օլմագ իւզրէ միւզաքերայա պաշլատը իսէ տէ, սալլար ինկիլիզլէրին սըր Ուիլեըմ Մաք-Նէկթըն Ժէնէրալըն վէ պիր խէյլի պաշլըըղը գատլ իթմէլէրի իւզերինէ միւզաքերաթ գաթ օլունտու։ Ֆագաթ թահթը մուհասարէտէ պուլունան ինկիլիզ ասքերի պէք չաբուք միւզայագայը պիր հալտէ պուլունտուղունտան, 10-12 կիւն սօնրա, եանի 1842 սէնէսինին յանվար այընտա, նիհայէթ Աֆղանլարա թէսլիմ օլմաղա մէճպուր օլտու։ Ինկիլիզլէր Աֆղանիսթանը սէրպէսթճէ թախլիյէ իտէճէքլէր իտի, ֆագաթ աղտ օլունան մուգավէլէ խիլաֆընա օլարագ, Աֆղանլար, Քապիլի թախլիյէ էտիպ հուտուտա տօղրու կէրի չէքիլմէքտէ օլան ինկիլիզ ասքերինի միւթեմատիէն թաագիպ իթտիլեր։ Ինկիլիզլէրին պէրապէր օլան Հինտ ասքերլերի, ինկիլիզ պայրագըը թերքլէ հէր պիրիսի պիր թարաֆա ֆիրար իտէրէք գուրթուլտուլար։ Ամմա ինկիլիզլեր իսէ, կէրի չէքիլմէկէ պէրապեր, հեր տագիգա Աֆղանլար իլէ մուհարէպէ իթմէկէ մէճպուր օլուրլար իտի, վէ օրթալըգը գար գափլամըշ օլմաղլա, կիւնտէ անճագ 2-3 սաաթ եօլ եւրիւյէպիլմէքտէ իտիլէր։ Նիհայէթ, ինկիլիզ օրտուսու խայլըճա թէլէֆաթ վերտիքտէն սօնրա, Գուրտ-Գապուլ կեչիտլերինտէ վարըլ օլտուգտա, Աֆղան սալլարը կեչիտլէրին թէփէլէրինի էվվելտէն թութմուշ օլտուգլարընտան, ինկիլիզ ասքերլէրի իւզերինէ գուրշուն եաղտըրմաղա պաշլատըլար, վէ ինկիլիզլէր իսէ սարբ տաղլարըն թէփէսինտէն թէարրուզ իտէն պիր տիւշմէնէ պիլմուգապէլէ իտէմէյէճէք օլտուգլարընտան, հէման պիւթիւն օրտու թէլէֆ օլուպ, վէ անճագ 36 ինկիլիզ գալտը իսէ տէ, պիր աղ էօլթէտէ օնլար տա գատլ օլունտուլար, անճագ պիր տօգթօր սաղ սէլիմ հուտուտու կէչէրէք Հինտիսթանա ավտէթ իտէպիլտի։ Շու բիճաղթա, եիրմի պին ինկիլիզ թէլէֆ օլմուշ իտի։ Ինկիլիզլէրին պու տէհշէթլիւ ֆէլաքէթի, Նաբօլէօն Պօնաբարթըն Մօսգօվատան րիճաթընը վէ Ֆրանսըզ վէ Վիէննա վագաասընը տէրխաթըր իթտիրմէտէ կէրէք տիր։

Իշթէ, ինկիլիզլէրին պու պէտպախթըլըգլարընը խաթըրա կէթիրէճէք, վէ մէսէլէնին պագը սայիր խուսուսաթընը տախի թէրպիչի նազար իտէճէք օլուրսագ, պու տէֆաքի գօլայ գօլայ մուզաֆֆէրիյէթլէրինէ էմնիյէթ իթմէք գապիլ օլամազտը. Նասըլ քի միւթեվէֆֆա վարդան պէյ տախի էմնիյէթ իթմէմիշ իտի իսէ։ Քապիլ վագաասը պու ատէմի էմնիյէթէ հագգ վէրէրէք, Թէրճիւմանը Էֆքեարըն միւթեվէֆֆա պաշ մուհարրիրինին ումուրը բօլիթիգիյէտէ եօթթէտէն պէրու իպրազ իթմիշ օլտուղու պասիրէթ վէ մէհարէթի միւսէլլեմ իսէ էնի պիր տէլիլ օլմուշ տուր, վէ չիմտի չու հագգընը թուլէպ վէ սավա իթմէք իւզրէ վարդան պէյ հեր նէ գատար պէրհայաթ տէյիլ իսէ տէ, պեօյլէ պիր վազիֆէի հագգանիյէթ քերիմանէյի քէնտիսինէ էտա իթմէքլիյի ֆերայիզի զիմմէթիմիզտէն ատ իտիյորիզ։

Շու հալտէ, Աֆղանիսթան մէսէլեսի էնիտէն աչըլմըշ օլմագլա, ախիրէն ինկիլիզլէր վէ Աֆղան էմիրի Եագուպ խան միյանընտա ագտ օլունան աճտնամէնին րէսմի սուրէթինի ինկիլիզ կազէթալարընտա պիլթէրճէմէ գարիլէրիմիզէ թագտիմ էյլէմէյի միւնասիպ կէօրտիւք։ Պու աճտնամէնին մէտլիւլիւնիւ միւթալաա իթտիքտէ, կէչէն սէնէ Աֆղանիսթան մուհարէպեսինէ նէ կիպի [illegible] գարարլարը [illegible] չայանը մուզայագայա [illegible] գալըրսա պէլլի օլուր քի, [illegible] վէ մուճիպլինէ պուլունան պեօյլէ տախի իթթիխազ օլունաճագ գարարլարը անլամագ գօլայ օլաճագ տըր։ Շիմտիլիք ինկիլիզ ասքերի Քապիլին իւզերինէ եւրիւմէքտէ տիր, վէ չիւպհէ եօգ տուր քի, Լօրտ Պիգընսֆիլտին բօլիթիգասընըն չիւրիւքլիւյիւնիւ իսպաթ իթմէք իւզրէ, ինկիլթէրրատա տախի մուխալիֆ թարաֆկիրանը հիւքիւմէթէ գարշը չէթին թէարրուզլար հազըրլամագտա տըրլար։ Պագալըմ պունի տէվրան նէլէր կէօսթէրէճէք։

Սուրէթինի զիրտէ տերճ իթտիյիմիզ Անկլօ-Աֆղան աճտնամէսինին միւզաքերեսի իչին, էմիր Եագուպ խան քէնտիսի Կանտամագտա վագի ինկիլիզ օրտուսունա կէլմիշ իտի։ Ինկիլիզլէր թարաֆընտան Մըր Գավէնեարի իլէ Մր. Ճէնքինս, քի կեչէն հաֆթա Քապիլ վագաասընտա գատլ օլունտուլար, միւզաքերաթը սուհուլէթ իչին ինկիլիզ մուրախասալարը թային գըլընմըշլար իտի։ Աճտնամէ իքի սուրէթ իւզրէ թերթիպ օլունուպ, պիրի Հինտիսթան ինկիլիզ հիւքիւմէթի նէզտինտէ գալմըշ, վէ տիկէրի Եագուպ խանա իթա գըլընմըշ տըր։ Հեր պիր սուրէթ տախի իքի լիսանտա, եանի ինկիլիզճէ վէ Աճէմճէ գալէմէ ալընմըշ իտի։ Բ.

ՍՈՒՐԷԹԻ ԱՃՏՆԱՄԷ

1ինճի պէնտ.—Պու մուահէտէնին թաստիգնամէլերինին թէաթիսի կիւնինտէն իթիպարէն, պիր թարաֆտան ինկիլիզ հիւքիւմէթի, վէ տիկէր թարաֆտան Աֆղանիսթան վէ ճիվար մահալլէր էմիրի վէ միւշարիլեյհին խալիֆէլէրի միեանընտա տայիմի վէ տօսթլուգ պէրտէվամ պուլունաճագ տըր։

2ինճի պէնտ.—Աֆղանիսթան էմիրի, եանի մուհարէպէտէ ինկիլիզլէր իլէ միւնասէպէթտէ պուլունմուշ օլան թէպաասընը հեր նէվ միւսուլիյէթտէն գուրթարմագ իւզրէ, պու աճտնամէնին թաստիգնամէլէրինին հինի թէաթիսինտէ, անլէր հագգընտա աֆվը ումումի իլան իթմէքլիյի, վէ այնի սէպէպտէն նաշի միւթթէհիմ պուլունան թէպաասընը հեր նէվ թէէտիպ ու ճէզատան մասուն թուտմաղըը թէէհհիւտ իտէր։

3ինճի պէնտ.—Աֆղանիսթան էմիրի, մէմալիքի էճնէպիյէ իլէ վագի օլաճագ միւնասէպէթընը ինկիլիզ հիւքիւմէթինին թավսիյէ վէ իրշատընա թէվֆիգէն իճրա իթմէքլիյէ մուվաֆագաթ իտէր։ Աֆղանիսթան էմիրի, ինկիլիզ հիւքիւմէթինին իթթիֆագըյլա օլմատըգճա, մէմալիքի էճնէպիյէ իլէ թէահհիւտաթ ագտընա գալքըշմայաճագ, վէ էճնէպի միւ[illegible] չէքմէյէճէք տիր։ Իշթէ չու չարթլարլա ինկիլիզ հիւքիւմէթի, թէարրուզաթը խարիճիյէյէ գարշը Էմիրէ աղչէ վէ սիլահ վէ ասքեր իլէ եարտըմ իթմէկէ, վէ պունլար, ինկիլիզ հիւքիւմէթինին միւնասիպ կէօրէճէյի սուրէթտէ խըտմէթ օլունաճագ տըր։ Ինկիլիզ ասքերի, խարիճի պիր թէարրուզ հալինտէ Էմիրին մուավէնէթինէ Աֆղանիսթանա տախիլ օլուրլար իսէ, պու մագսատըն հասըլ օլմասընտան սօնրա, էրճէ ինկիլիզ թօբրագլարընա ավտէթ իտէճէքլէր տիր։

4ինճի պէնտ.—Ինկիլիզ հիւքիւմէթի վէ Աֆղանիսթան էմիրի միեանընտա պէրգարար օլան տօսթլուգ միւնասէպէթինի հիֆզ վէ տէվամ իչին, ինկիլիզ հիւքիւմէթինին պիր վէքիլի [illegible] Քապիլտէ իգամէթ իտէճէք, վէ [illegible] ինկիլիզ [illegible] նահիյէլէրինտէ պուլունաճագ, վէ ինկիլիզ հիւքիւմէթի տախի Աֆղանիսթան էմիրինին պիր վէքիլինի [illegible] գապուլ իտէճէք տիր։

5ինճի պէնտ.—Աֆղանիսթան էմիրի քէնտի արազիսինտէ իգամէթ իտէն ինկիլիզ սէֆարէթինին վէ ինկիլիզ մէմուրլարընըն էմնիյէթի չախսիյէլէրինի թէահհիւտ իտէր, վէ հագգլարընտա հիւսնիւ մուամէլէ օլունաճաղընը վաատ իլէր, վէ ինկիլիզ հիւքիւմէթի տախի քէնտի թարաֆընտան վաատ իտէր քի, քէնտիսինին վէքիլլէրի Աֆղանիսթանըն տախիլի իտարէսինէ [illegible] միւտախալէ իթմէյէճէքլէր տիր։

6ինճի պէնտ.—Աֆղանիսթան էմիրի քէնտի թարաֆընտան վէ քէնտի խալիֆէլէրի թարաֆընտան վաատ իտէր քի, ինկիլիզ հիւքիւմէթինին միւսաատէսիյլէ վէ հիւքիւմէթէյն միւթանասիպէն վագթ վէ իթթիֆագըյլա օլունան գարարլարա թէվֆիգէն, ինկիլիզ թէպաասը քէնտի արազիսինտէ (էմիրին) մէմալիքի տախիլինտէ ասայիշ իւզրէ իճրայի թիճարէթ իտէպիլէճէքլէր, [illegible] մանի օլմայաճագ տըր։ (Գէլէճէյի վար)

ՄԷՔԱԹԻՊ

Գայսէրիյէ մուխապիրիմիզտէն ալտըղըմըզ մէքթուպ տուր։

15/27 օգոսթ. 1879

Գայսէրիյէ,

Ը. ինկիլթերրա թարաֆընտան Գայսէրիյէ գօնսօլօսլուղունա թային օլունմուշ օլան Մր. Բօպըր ժէնէրալ Ուիլսըն տախի պէրապէր պուլունտուղու հալտէ, չըրգան այըն իքի կիւնիւ չէհրիմիզէ վըրուտ իթմիշլեր։ Բուլմարտան պիր գաչ պուլունտուղու հալտէ միւլքիյէ մինիզին իւչ գըսմընտան խայլը գարշըճը իլէ իսթիգպալ իտիլտի։ Ճանիպի հիւքիւմէթտէն տախի պիր գաչ զապթիյէ սէվգ օլունմուշ իտի։

Թախլիմէը մասլահաթ իղթիզասընտան օլաճագը իւզրէ, իքի կիւն սօնրա Ժէնէրալը միւշարիլեյհ մագաբըը մէմուրլէր օլան Սիվաս ճանիպինէ ազիմէթ իթմիշ տիր, Մր. Բօբըր պուրատա գալմըշ տըր։ Վէ նասըլ քի սայիր մահալլէրտէ, պուրատա տախի ճէմաաթլէրըն էքսէրիսի սատէճէ տիլէկլէ տիլէկլէ գիւլիւմսէր չահրէ օլմուշլար վէ պիր խայլը իֆրատտը մասալէ ինթիզար վէ իսթիպշար պուլունմուշլար իտի տէ, չու զիյատէ [illegible] վէ եա իւմիտի վագի օլտուղու վէ գօնսօլօսը միւշարիլեյհին քէնտի տէվլէթի մէնաֆիինի հիմայէ [illegible] անճագ մէմուր օլտուղու չիմտի անլաշըլմըշ տըր։

Գօնսօլօսը միւշարիլեյհ չիմտիյէ գատար կէօրիւլտիւյիւ իւզրէ, սապահտան աղչամա գատար [illegible] եապը իլէ մէշղուլ օլուպ, [illegible] թարաֆ [illegible] վէ պազըն [illegible] թէպաասընըն [illegible] վէ պազըն [illegible] գըզլարը [illegible]։ (Ցեւ-Դ)

Եսիրնէ մուխապիրիմիզտէն ալտըղըմըզ մէքթուպ տուր։

24 Օգոսթ. 1879 Եսիրնէ

1.— Կաղէթանըզըն պիր նիւսխասընտա Եսիրնէտէն մէքտուպ պիր մէքթուպըն խիւլասասընը կէօրտիւք։ Սանիյի մէքթուպըն պէյանընա կէօրէ, չէհրիմիզ Առաջնորդ վէքիլի, էհալի թարաֆընտան քէնտի ալէյհինտէ վուգուա կէլէն նիւմայիշլէրին եօնիւնէ ալմագ մագսատընտէ մէզգուր, Ֆիլիպէյէ կիթմիշ, վէ պուլունան մէքթէպլի տէ գարանտագ րաապէսինտէ իմիշ։

Պու մալումաթըն ասըլ վէ գաթեան ասլ ու էսասը եօգ տուր։ Մահալլի էրքեք վէ գըզլար մէքթէպլէրի թէլիգանըլարտան միրէթթէպ պիր հոգաբարձութիւնըն թահթը նէզարէթինտէ միւթէ[illegible] պէրպէրանէսինտէ տէվամ իտէ կէլմէքտէ տիր, վէ Առաջնորդ վէքիլի տէ աքրապասընտան պիրինին վէքիլ ճէմիյէթինտէ հազըր պուլունմագ իւզրէ Ֆիլիպէյէ թային օլունմուշ տուր։

2.— Փուրատա պուլունան Առաջնորդաց նամ մէքթէպ չակերտանընըն պիր գաչ սըճըղլարը պիլ իթթիհատ պիր ընկերութիւն թէշքիլ իթմիշ օլմագլա, մէզքիւր ընկերութիւնըն մագսատը մէքթէպը մէզքիւրըն թերագգիսի իչին միւխթելիֆ քիթապլար վէ մէքթէպէ տայիր էշյայի միւզաթագայէ սայիրէ միւպայաա իթմէք վէ ֆուգարա չօճուգլարըն մէքթէպէ միւթէտավիմ իհթիյաճաթընը թէտարիք էյլէմէքտէն իպարէթ տիր։

Շիրքէթի մէզքիւրէյի թէշքիլ իտէն մուալլիմ մէքթէպ չօճուգլարընտա ազիմ պիր չէվգ ու զայրէթ կէօրիւնմէքտէ օլուպ, պունլարըն էքսէրիսի մուավէնէթ իթմէք իչին չիմտիտէն իթթիֆագլէր [illegible] չու թէշէպպիւսէ պագըլըր իսէ, ղէմանը [illegible] տէ մելլէթ նաֆի թեշէպպիւսաթը ազիմէ կիրիշէճէքլէրի գավիյէն մէմուլ պուլունմագտա տըր, [illegible] չայանը թէշվիգ տիրլէր։

3.— Եսիրնէ իլէ Ֆիլիպէ միլլէթտաշլարըմըզըն ֆամիլեաճա լըսանը վէ տահա տօղրուսու անա լըսանը թիւրքճէ օլուպ, չու ույղանսըզլըղըն էօնիւ ալընմագ իչին չիմտիյէ գատար պիր թէտպիր իթթիխազ օլունմամըշ իտի։

Պիր գաչ հաֆթա մուգատտէմ, Եսիրնէ միլլէթ մէքթէպի չակերտանընտան 12—13 եաչընտա իքի չօճուգ նասըլսա պիր սէպէպլէ Ֆիլիպէյէ կիթմիշ, պիր գաչ կիւն օրատա գալըրլար, վէ պու միւտտէթ զարֆընտա [illegible] էրմէնիճէ գօնուշուրլար։ Ֆիլիպէլիլէրի միլլէթտաշլարըմըզ պունու կէօրիւնճէ, միլլէթպէրվէրլիք հիսլէրի թէհեիճ օլունուպ, չէհրը մէզքիւր էրմէնի ֆամիլեաճարընտա լըսանը միլլի նէչր ու թամիմ իթմէք իւզրէ հէր մասրաֆը [illegible] թէշէպպիւսաթտա պուլունմագ մագսատըյլէ թէրհալ պիր ընկերութիւն թէշքիլ իտէրլէր։

Ֆիլիպէ միլլէթտաշլարըմըզըն պու թէշէպպիւսի հատտը զաթընտէ չայանը թահսին վէ մուճիպի մէմնունիյէթ օլմաղլա, չիմտիյէ գատար միլլէթտաշ թախի պու պապտէ պիր մաղլուպիյէթ հիսս իտէր, վէ պիզ տէ պէրապէր մէզքիւր ընկերութիւնա արպայի մուվաֆագըյէթ թէմէննի իտէրիզ։

4.— Պիր սէնէտէն պէրու տօքթէօր Եաքօբոս Նուրեան չէհրիմիզտէ պուլունուպ, պու գալ[illegible] Ֆիլատելֆիա չէհրինին պէօյիւք Տօքթօրլուգ ընկերութեանը [illegible] իթմիշ տիր։

Թապիպի մուշարիլեյհին թապապէթտէ օլան հազագաթըյլա պէրապէր վէճտանիյէթ [illegible] վէ ինսանիյէթլէ թանընմըշ պիր զաթ մէզգուր օլուպ, իճրայի սէնաաթընտա քէմալը աթըֆէթ ու ինսանիյէթլէ թավրանմագտա օլուպ, [illegible] գալըր։

Նէ չայանը քի միւլքէթիմիզէ նատիրտէն պուլունան պու միսիլլուլէր, զաննը իտէրսին չէօհրէթէ[illegible]

րինին մահտում գալմասընա մահքիւմ օլմուշ տըրլար, վէ բէք ազ թէշվիգէ նայիլ օլմագտա տըրլար ։

Վան մուխպիրիմիզտէն ալտըղըմըզ մէքթուպ տըր ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

Վան 1879 օգոստ. 4/16

Յուլիս 28 և օգոստ. 2 օրերը անհուման հանդէսներով անցան Վանայ մէջ, վասն զի այդ երկու օրերուն մէջ մէյմէկ, Եւրոպական հիւպատոսներ եկան Վան, եւրոպական հիւպատոսներ՝ որոց ներկայութիւնը Թուրքիոյ Ասիական գաւառներուն մէջ այնքան կարեւորութիւն ունին ։ Արդէն բաւական ժամանակ էր որ իմացուած էր թէ Անգղիա և Ռուսիա հիւպատոսներ նշանակած են Վանայ համար ։ Իմացուած ժամանակէն ետք ժողովուրդ կը պատրաստուէր մեծ ընդունելութիւն անել իրենց ։ Յուլիս 26էն հեռագիր հասաւ թէ յուլիս 28ին Վան պիտի մտնէ Ռուսական հիւպատոս Պ. Կամսարական ։ Հայեր իբար անցնիլ սկսան, կը պահանջէին Առաջնորդարանէն որ չքեղ դիմաւորութիւն մը պատրաստէ ։ Առաջնորդարան կը վարանէր կարծելով թէ կառավարութեան հաճելի չլինիր և չէր մտածեր թէ Ռուսիոյ պէս բարեկամ տէրութեան մը ներկայացուցչին ըլլալէնք պատիւը նոյն իսկ կառավարութեան ախորժած բանն էր ։ Յուլիս 27ին Հայ Լոնափներու ահագին բազմութիւն մը Առաջնորդարան խուժելով պահանջեց որ կամ իրենց պաշտօնէն հրաժարին Առաջնորդարանի պաշտօնեայք և կամ ժողովրդեան ցանկութեան համեմատ պատուաւոր դիմաւորութիւն մ'անեն Պ. Կամսարականի որ Արեւելեան Քրիստոնէից միշտ պաշտպան եղող Ռուսիոյ մեծ պետութեան ներկայացուցիչ է ։ Ժողովրդեան այս պահանջին վրայ վճռուեցաւ այլեւ պաշտօնապէս դիմաւորութիւնը ։ Արդէն յուլիս 27ին Երեմեա եպիսկոպոսի եղբայր Արիստակէս վարդապետ, Հայրիկի եղբօր որդի Պ. Խորէն Խրիմեան, Վանայ առաջնակարգ դասատուներէն Պ. Տիգրան Ամիրճանեան և Արարատեան ընկերութեան Վասպուրականի վարժարանաց փոխ—տեսուչ Պ. Մարկոս Նաթանեան, Պ. Կամսարական դիմաւորելու համար ճանբայ ելած էին և նմա պատահելով Ալիւր գիւղ տարեր էին, ուր Արարատեան ընկերութեան նախակրթարանի աշակերտք իրենց յատուկ եղող «կեցցէ Արարատեան ընկերութիւն» մակագրով դրօշակ բացած Պ. Կամսարականի ընդ առաջ ելան ազգային երգեր երգելով ։ Պ. Կամսարական որ ազգասէր և կրակոտ մի Հայ է և Պ. Մարկոս Նաթանեանէ ընդարձակ տեղեկութիւններ առած էր թէ Արարատեան ընկերութեան Ալիւրի և թէ միւս գիւղերու վարժարանաց և վարժապետանոցի վրայ, սաստիկ ուրախացած որ պատեհութիւն ունեցաւ յիշեալ ընկերութեան անդրանիկ վարժարանին հանդիպելու, փութացաւ անմիջապէս այցելութիւն տալ վարժարանին, յորում երբ կը տեսնէր գեղջուկ մանուկներն որ ազգային երգեր կ'երգէին, դէմքին վրայ կ'արտափայլէր սրտին ուրախութիւնը որով կը շոյէր և կը փայփայէր նոցա մանրիկ գլուխներն և կ'ողջագուրէր զիրենք ։ Աշակերտներէն Պ. Սարգիս Համբարձումեան մի ուղերձ կարդաց, ուրիշ մէկ քանին ալ պատրաստած ուղերձնին իրեն ներկայացուցին, զորս առաւ նորա թարգման էֆ. Պ. Կամսարական աշակերտաց գիրերը նայելէն և մէկ տղայի ալ իւր դաս խօսիլ տալէն ետք 'ի նշան իւր գոհութեան 1 «Թուղթ Մարկոսի Աղաբեգեան» նուիրեց Ալիւրի վարժարանին և 1 Ռուսական ոսկի ալ իւր թարգմանի միջոցաւ Պ. Մարկոս Նաթանեանի յանձնեց իբր նախընծայ նուէր Արարատեան ընկերութեան որոյ համբաւ վաղուց լսածէր և որոյ վարժապետանոցին ներկայ արձակուրդէն ետք այցելել սրտէն խոստացած էր փոխ—տեսուչին նոյն իսկ առաջին տեսութեան ժամանակ ։

Յուլիս 28 շաբաթ օր էր, Պ. Կամսարական մեկնեցաւ Ալիւրէն դէպի քաղաք ։ Ճանապարհին հետզհետէ հետեւեալ Հայեր ընդ առաջ կուգային ։ Քաղաքէն մէկ ժամ դէպ Ալիւր Աւանց գիւղ կայ, անկէ մէկ ժամ ալ հեռու դէպ առաջ որ մի ընդարձակածաւալ դաշտաստանի է մրջիւնի նման կը գեռային Հայոց ահագին բազմութիւն մը որ 5000էն աւելի էին. զուտ Հայ էին և սահմանադրութեան քթ տարեդարձի օր միայն անտանելի մէկտեղ գումարուած ։ Շաբաթ օր թէպէտ ամենէն աւելի գործի օրն է Վանայ համար, սակայն շուկան գոցուած էր, ճիշդ կիրակի օրուան մը պէս, ամէն մարդ յիշեալ բազմութեան մէջն էր ։ Ընդհանուր գործադուլ մը եղած էր ։ Նոյն օր ոչ մի ձեռք կկոց չէր շարժեր, ոչ մի ձեռք կար որ մուրճ ունենար ։ Ամէն արուեստաւորներն ալ Աւանցի յիշեալ բազմութեան մէջ էին ։ Անհնար էր գտնել քաղաքի և Այգեստանի թաղերուն մէջ տուն մը որոյ Հայ անդամներ ներկայացած չլինէին յիշեալ տեղը ։ Այդ ահագին բազմութիւնը Պ. Կամսարականի կըսպասէր ։ Ամէն դպրոցի աշակերտներէն 20—30ական հոգի իրենց դասատուներով բազմութեան մէջն էին ։ Բոլոր դըպրոցներն ալ գոց էին նոյն օր ։ Նոյն տեղ էին նաեւ Արարատեան Ընկ. վարժապետանոցի աշակերտներն (որոց արդէն արձակուրդի ամիսն էր) իրենց կանխաւ առած հրահանգին համեմատ և իրենց փոխ—տեսչին կըսպասէին որ Ալիւրն էր ։ Ձիոյ մէկ ընչով հասաւ նա, աշակերտներն մի յարմարաւոր տեղ կայնեցուց որ Պ. Կամսարականի երեւնալուն պէս ընդ առաջ ելնեն նմա երգով ։ Նմանապէս պատրաստուեցան նաեւ Վանայ միւս վարժարանաց աշակերտներն ։ Երեմիա եպիսկոպոս բոլոր երեւելիներով դիմաւորութեան ելած էր ։ Կառավարութիւնն ալ Ալայ էմինի և հարիւրապետ մը խրկած էր 20ի չափ հեծեալ ոստիկաններով ։ Ամենայն ինչ պատրաստ էր, սիրտերը կը տրոփային ։ ամէն ոք անհամբեր էր ։

Ժամ 5 էր, Պ. Կամսարական երեւցաւ շրջապատեալ 500 ձիաւորներէ որք ընդ առաջ գնացած էին շատ աւելի հեռուն ։ Դա ռուսական ձիանախոյլ շղարգասով (?) և ոսկեծղի չքանշաններով զարդարուած և մէքայի սաստիկ ունեցոյ տարազ ծիծաղադէմ և ազնիւ երիտասարդ մ'էր ։ Ներկայ բազմութիւնը զինքը կը կոխտէր դոյն տեսնալու տենչանօք ։ Նա երբ տեսաւ այնքան բազմութիւն Հայոց որ իւր ներկայութեամբ կուրախանային, ինքն ևս մեծ հրճուանք կզգար ։ Երբ բուն իսկ Աւանց գիւղին մօտիկցաւ, և ամա հինգ վայրկեան իրարմէ հեռու դպրոցական աշակերտներն երգեր երգեցին ըստ իրենց կարգին և զինքը ողջունեցին ։ Բազմաթիւ Հայ և Թուրք կանայք ալ այդ ամբոխին մէջէն ձեռքեր բարձրացուցած աղերսագիրներ ներկայացուցին իրեն զորս առաւ նորա թարգման էֆ. Աւանցի մէջ յատուկ պատրաստուած մը մէջ հանգիստ անել տուին Պ. Կամսարականի, ուր խումբ մը տղայք երգեր կերգէին և բազմաթիւ անձինք կը մրցէին իրարու հետ ուղերձ կարդալու համար ։ Սակայն երեքի միայն թոյլատրուեցաւ. 1. Պ. Խորէն Խրիմեանի որ կարդաց Վանայ բոլոր ընկերութեանց կողմանէ ։ 2. Պ. Պօղոս Նաթանեանի որոյ կարդացածը Վանայ բոլոր հասարակութեան կողմէն էր ։ 3. Պ. Մկրտիչ Թէրլէմէզեանի որ Արարատեան ընկ. վարժապետանոցի աշակերտ է և որ կարդաց Արարատեան Ընկեր կողմանէ, յորում այս միտք կը յայտնէր թէ «Արարատեան սաները մտադրութեամբ շատ աւելի ուրախ են Պ. Կամսարականի գալըստեան վրայ, զի ոչ միայն ռուսական հիւպատոսութեամբ սիրելի է, այլ և այնու զի կը նկատենք զինքը կասեր, ներկայացուցիչ նաեւ ռուսահպատակ այն ազնիւ Հայոց, որք մեր բարերար Արարատեան ընկերութեան օժանդակած են այնչափ, որոյ շնորհիւ մեր լեզուն մեր բերնին մէջ թոթովել կարողացած է» եւն., յետոյ մի Ռուսերէն ուղերձ ալ Պ. Մաղաք Պլուզեան կարդաց որ Ռուսաստան կեցած է երկար ատեն ։

Այս արարողութիւնէն ետք մեկնեցաւ Պ. Կամսարական դէպ իքաղաք, 5000 Հայեր նորա շրջապատած կերթային. ամենքն ալ զըւարթ էին ։ Արև խիստ տաք էր, փոշին բարձրացած մի մառախուղ կազմուած էր, որոյ մէջ Պ. Կամսարական իւր նժոյգ ձիով որ նոյնպէս սպիտակ էր, ամենուն աչաց միակ առարկայն էր ։ Ժամ 7 անցած էր, երբ Պ. Կամսարական կառավարութենէն իրեն համար պատրաստուած տուն իջաւ ։ Ժողովրդեան մեծ մասը մինչև այդ տեղ իրեն ընկերացած էր ։ Նոյն իրիկուն Առաջնորդարանի մէջ փառաւոր երեկոյթ մը տրուեցաւ իրեն ։ Հետևեալ օրը այցելութիւններ ընդունեց, միւս օրն իւր թարգմանին խրկելով այցելութիւննին փոխարինեց ։ Երրորդ օրն կուսակալ'ն ներկայանալով իւր վկայական պաշտօնագիրներն նմա մատոյց ։ կուսակալն մեծ պատուով ընդունեց զինքը ։

Յիշեալ հանդէսին նման հանդէս մ'ալ օգոստ. 2ին տեղի ունեցաւ, զի այն օր ալ Անգղիական փոխ—հիւպատոսն Քլէյթըն եկաւ ։ Դեռ վարդապետ Փիրղալէմեան և Պ. Պ. Խաչատուր Սաֆրաստեան և Պետրոս Գափամաճեան առաջ դիմաւորութեան խրկուած էին ։ Սա կըզար Բաղէշի կողմէն, մինչ Պ. Կամսարական հակառակ կողմէ, Երզնկէն եկաւ, Ընդունելութեան արարողութիւններն ճիշդ միւենոյնն էին սա տարբերութեամբ որ առջի դիմաւորութեան եկող ժողովուրդը առաջինէն նուազ էր և ինքն Անգղիական լինելով անգղիական սանուածէն ունէր ։ Կառավարութենէն իրեն համար պատրաստուած ապարանը չ'իջաւ սա, այլ ուղղակի առաջնորդարան եկաւ ուր երկու ուղերձներ կարդացուեցան Ֆրանսերէն լեզուով ի Հայերէն չգիտէր նա. ուղերձներէն մին Պ. Տիգրան Ամիրճանեան կարդաց, միւսն ալ դարձեալ Արարատեան ընկ. վարժապետանոցի աշակերտաց կողմէն նախատօնեալ Պ. Մ. Թէրլէմէզեան կարդաց. երկուքին ալ ոտքի ելնելով պատասխանեց փոխ—հիւպատոսն Ֆրանսերէն լեզուով ։ Վերջինոյն բառ թէ «Շնորհակալութիւնս յայտնեցէք Արարատեան սանուց, և իմացուցէք որ պիտի այցելեմ ձեր վարժապետանոցին, որոյ արդիւնաւոր լինելն, ձեր վրայ իսկ կը տեսնեմ ։» Առաջնորդարանի բակը բազմաթիւ ժողովուրդ խռնուած էր, որ կը գոչէր ծափահարելով «կեցցէ Անգղիա, կեցցէ Վիքթօրիա վեհ. թագուհի», Այսպիսի կեցցէ և ծափահարութիւն կը լինէր Ռուսիոյ Ցարին համար Աւանցի մէջ Պ. Կամսարականի իջած տունը ։ Այս առաջին անգամն էր որ օտար վեհապետներու համար ծափահարութիւն և կեցցէի աղաղակներ տեղի կունենային Վանայ մէջ ։

Այժմ նկատելի կէտ մը կայ, զոր չեմ ուզեր անյիշատակ թողուլ ։ Թէ Կամսարականի և թէ Անգղիական փոխ—հիւպատոսի դիմաւորութեան գնացող այնքան ահագին բազմութեան մէջ ամենեւին ոչ մէկ Թուրք չէր գտնուէր ։ Այլ ընդհակառակն Թուրքեր սաստիկ խոցուած են հիւպատոսաց գալստեան վրայ և սոսկալի հայհոյութիւններ կ'անեն ։ Կը տեսնէք թէ Թուրքեր ինչ ատելութեան հաւատարիմ են իրենց մոլեռանդական աւանդութեանց ։ Ամենեւին չեն մտածեր թէ Ռուսիա և Անգղիա բարեկամ են մեր տէրութեան, հետեւապէս անվայել բան է այդպիսի յուրա (?) վարմունք ցոյց տալ նոցա ներկայացուցիչներուն ։ Իսկ Քիւրդերն այս մէկ շաբաթի մէջ բազմաթիւ չարիք գործեցին որ փորձեն թէ ինչ զօրութիւն ունին հիւպատոսներն ։

ՍՄԲԱՏ

ՄԻՒԹԷՖԷՐՐԻՔԱ

Աֆրիգատաքի սէյահաթլարը իլէ չէօհրէթ պուլմուշ օլան Մ. Սթանլէյ Թարաֆընտան վուգու պուլան պիր թէքլիֆ իւզէրինէ, Մանչէսթէրտէ պուլունան թիճարէթ ճէմիյէթը Աֆրիգատա պիր շիմէնտօֆէր ինշասընա գարար վէրմիշլէր վէ լիւզում կէօրիւլտիւքճէ թէզգիա օլունմագ իւզրէ, շիմտիլիք 2 միլեօն 500 պին լիրա սէրմայէլի պիր շիրքէթ թէշքիլ էյլէմիշլէր տիր ։

—

Աթինա կազէթալարընըն պէյանընա կէօրէ, Եունան գըրալը Եվրոբայա իտէճէյի սէյահաթը շիմտիլիք թէէխիր իթմիշ վէ պալը կազէթալար տախի մէզքիւր սէյահաթըն քիւլլիյէն սարֆը նազար օլունտուղունու պէյան իտէյօր ։

—

Սուրէթը սահիհէտէ խապէր վէրիլտիյինէ կէօրէ, բրէնս Լօպանօֆըն եէրինէ միւճէտտէտէն Տէրսաատէթ Ռուս սէֆարէթինէ թայինի օլունան Աթինա սէֆիրի Մ. Սապուրօֆ Լիվատիայա կիտիպ, Ռուսիա իմբէրաթօրընըն իշպու նիյմէթ ու իլթիֆաթընտան արզը թէշէքքիւր իթմէք իւզրէ անտարիպ Աթինատան հարէքէթ իտէճէք տիր ։

Մ. Սապուրօֆ, հիւքիւմաթը մէթպուընտան թալիմաթը լաղըմէյի ալմագտան սօնրա, Աթինայա ավտէթ իտէճէք, քէնտի վէտանտաշլէրընի գըրալ Ժօրժ հազրէթլէրինէ թագտիմ իտէճէք վէ պատէհու Օթամպօլա կէլէճէք մէմուրիյէթինէ միւպաշէրէթ էյլէյէճէք տիր ։

—

Իթալիա գըրալը Հիւմպէրթ հազրէթլէրինին սըհհաթի միւխթէլ օլտուղունտան, հէքիմլէր քէսպը իֆագաթ իչին մէվսիմի շիթայը Մաթէրտէ իմրար իթմէսինի թավսիյէ իթմիշլէր տիր ։ Մալիւմ օլտուղու վէճհ իլէ գըրալը միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին խասթալըղը սաթը իլլէթի օլմագլա, կէօրիւնիւշտէ պու տէֆա իլլէթը մէզքիւրէ քէսպի շիտտէթ իթմիշ տիր ։

—

Էօ-Բէ-ղաը (?) կազէթասընտա օգունմուշ տուր.

Պէրլինտէն մէվսուգ պիր մէնպատան ալտըղըմըզ մալիւմաթա կէօրէ, Ռուսիանըն սօն տագլիգայա գատար Պալգան նիմ ճէզիրէսինտէ ասըրէթը տայիմէտէ օլարագ իգի օրտու պըրագմագ արզուսունտա պուլունուպ, պու պապտէ Ալէմանիա Թարաֆընտան մուավէնէթ կէօրէճէյինի զանն իթմիշ իմիշ հալպու կի, Ալէմանիա Ռուսիանըն պու արզուսունա գաթիէն ճէվապը րէտտ վիրմէսի իւզէրինէ Ռուսիա տէվլէթի տախի Ավուսթրիա ասքէրինին Եէնի բազար Լիվալը իթմէսինի մէն իթմէք իչին Պէրլին գապինէթօսունա միւրաճաաթ էյլէմիշ իսէ տէ ճէվապը րէտտ ալըրընտան, պու իքի տէվլէթ պէյնինտէ խուսումէթ մալիւմ օլան տէրէճէյէ վարմըշ տըր ։

—

Էօ-Բէ-ղաը (?) կազէթասընտա ալթիտէքի մալիւմաթ կէօրիւլմիւշ տիր ։

Սըր Լաեարտ հազրէթլէրի ախիրէն հուզուրու շահանէյէ չըգտըղընտա, ըսլահաթը տախիլիյէ տայիր սէօզ աչըլտըղը սըրատա, Թարաֆը Շահանէտէն «Ընբայը ըսլահաթը պիտտամ իճրա ղամ'յլէնէօրում. ճէնապը Հագգտան իսթիտ էյլէրիմ քի, պաշ միւտաաէթ զարֆընտա տէվլէթը Օսմանիյէնին պիւթիւն տօսթլարընը թէէմին իտէճէք իճրաաթը սէրիալը կէօրէճէքսինիզ» պույրուլմուշ ։

—

Եունան Հարպիյէ նազըրը Մ. Վալթինոս պու տէֆա մէմալիքի Եունանիյէ ասքէրի հիւքիւմէթլէրինէ պիր թահրիրաթը ումումիյէ իրսալ իտէրէք, Թահրիրաթը մէզքիւրէտէ ասքէրի սէյահաթ գօլլարընըն զալիմլէրտէ քէօյլիւլէր ալէյհինէ իճրա իթտիքլէրի պազը սուի խարէքէթլէրտէն նէֆրէթի հազըրընտա պահս իտուպ նէֆէրաթըն վէ եա զապիթանըն ալտըգլարը թալիմաթէ թէվֆիգէն հարէքէթ իթմէտիքլէրի հալտէ չէտիտէն թէեթիպ օլունաճագլարընը պէյան իթմիշ տիր ։ Ասքէրի մէրգումէ թարիգի խուտիգամէթէն նիքրուլ իթմէլի հալտէ, ասլա իթիզար գապուլ օլունմայաճաղը թահրիրաթը մէզքիւրէտէ միւսէրրահ տըր ։ Հիւքիւմէթ Թարաֆընտան կէօսթէրիլէն խանէ վէ իգամէթկեահլարտան պաշգա մահալլէրտէ իգամէթ իտէմէյէճէք վէ հիչ պիր էրզագ վէ սայիրէ թէքէալիֆի ահալիյէ մագամընտա ալմայաճագլար տըր. անճագ էհէր իւճրէթինի վէրիրլէր իսէ, օ վագըթ հէմ իսթէտիքլէրի մահալտէ իգամէթ իտէրլէր, հէմ տէ ճանլարը չէքտիյի մէէքիւլաթը ալըր էյլէյէպիլիրլէր ։

ՇԱՐԳ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

ԹԻՒՐՔԱՐ ՌՈՒՄԷԼԻ ՃԻՀԷԹԻ

ՖԻԼԻՊԷՆԻՆ ԱԼԸՆՄԱՍԸ

(647 նումերօտան մապատ)

Օ կէճէ Բուլկար Ֆիլիպէյէ կիրմէյի հէր նէ գատար մէմնու իթմէտիլէր իսէ տէ, պիր պէօյլէ քիւլթիւրլէրտէ պիր քէրրէ թէճրիպէ իթմիլէր վէ պու թէճրիպէլէրինտէ մուվաֆֆագ օլտուլար. գաթէն տէ էրլէրի օլան տիւշման էօնիւնտէ պու կիպի թէճրիպէլէր էքսէրիյա մուվաֆֆագիյէթ նայիլ օլուր. Ժէնէրալ կուրգօ Գօյթէ քէօյտէ տուրմուշ օլուպ, պիր աղ իսթիրահաթ իթմէտէ հազըրլանմագտա իտի, պիր եիւզպաշը կէլէրէք Մէրիճին էօքիւզի տըղլըրընա պիր պէօլիւք սիւվարի վասըթասըյլա 1500 բիյատէ նէֆէրի միրուր իթմիշ օլտուղունու միւշարիլէյհ Ժէնէրալա խապէր վէրտի ։

Մէրգում եիւզպաշը պու հավատիսի վէրտիքտէն սօնրա իլավէթէն տէտի ։

—Պէքլէրլէրիմ բէք եօրկուն, նէֆէրլէրիմ սուսուզտան թիթրէմէքտէ, էմրինիզէ մունթազըրըմ.

—Էմրիմէ՞. Իշտէ էմրինիզ Ֆիլիպէյի, ճէվապ վէրտի կուրգօ նիմ ճէտտի, նիմ լաթիֆէ.

—Պէօյլէ էմի պույուրո՞ւյօրմուսունուզ.

—Էվէթ.

—Էմրինիզ իճրա օլունաճագտըր, տէտի եիւզպաշը վէ ասքէր ուսուլի իւզրէ սէլամլայարագ ժէնէրալըն եանընտան չըգտը կիթտի. Պիր գաչ տագիգէ սօնրա մէրգում եիւզպաշը քէնտի պէօլիւքիւյլէ պէրապէր Ֆիլիպէ իւզէրինէ տօղրու սիւրաթլէ իլէրիլէյէրէք, գարանլըգ սայէսինտէ Մէրիճի թա շէհրին եանընտա կէչտի վէ Թիւրքլէր կէօրմէքսիզին Ֆիլիպէ սօգագլարընա գատար կիրտի. Գարանլըգ պաշտըղընտան պէրու թօբ սէսի քէսիլմիշ իտի. Մէզքիւր սիւվարի պէօլիւքիւ սօգագլարտա հէչ պիր Օսմանլը թէսատիւֆ իթմէտի, եալընըզ Պուլկար վէ սիւրտանմըշ էհալի վար իտի. Պիրթիւրլիւ խանէլէր գաբալը իտի. Պուլկար նամընտա պուլունան մէրգում եիւզպաշըլէրըն գօնսօլօսխանէսինէ սաքին իտի, պու գօնսօլօս տախի Բուլկարը կէօրիւնճէ պիր ազ էվվէլ կէլմէքլէրինի րիճա իթտի.

—Նէ՞ գատարըրըզ, սիւվալ իթթի գօնսօլօս՝ եալընըզ գըլընճլարընըզա.

—Զօղլուղում, ճէվապ վէրտի եիւզպաշը Պուրակօ.

—Թայր, օնու սօրմայօրում, շիմտի շէհրէ նէ գատար գուվվէթինիզ կիրմիշ տիր.

—Զօգ տուր,—պէնիմ թախթը գումանտամտա սէքսէն նէֆէրտէն իպարէթ պիր սիւվարի պէօլիւյիւ.

—Էօյլէ իսէ չապուգ կէրի տէօնիւնիւզ, հայտըրըմը գօնսօլօս գօրգագ պիր թավըրլա, հէր թարաֆտան գուշատըլմըշըզ, պու կիւն պուրատա էն ազը 12000 քիշի վար իտի. պիր գըսըմը վագա չէհիրտէն չըգմըշ տըր իսէ տէ, հէնուզ տէմիր եօլ իսթասիօնունտա եիւզ պինտէն քիշի վար տըր.

Լաքին նէ չարէ քի Ֆիլիպէյի իշղալ իթմէք իչին էմիր վէրիլմիշ իտի. Պուրակօ, նէֆէրլէրինի աթլարտան ինտիրտի, տէմիր եօլ իսթասիօնունա տօղրու կէօթիւրտիւ. Օ նոգթա իւզէրինտէ պէօյլէ պիր հարէքէթ վար իտի. պիւթիւն իսթասիօն ըղըղ իչինտէ իտի վէ թահա եօլճէտէ թիւրլիւ իչինտէ օրտու ամէլէլէրի խանմագտա իտի. Թիւրքլէր ամէլէլէրինին էտրաֆընտա պաղըրըշ չաղըրմագտա վէ չօգ պաթըրտը իթմէքտէ իտիլէր. Գօնսօլօսխանէն հագգընտա պիր հէնտէք վէ հէնտէքի չէվիրէն ասքէրլէր գօնսօլօսխանէյի ... աղաշլար (?) օրտու թարաֆընտան ... լէր, վէ գարշըլարընտա պիր հէնտէք իչինտէ սէքսէն քիշիտէն պաշգա տիւշման օլտուղունու անլայամատըլար. Թիւրքլէրին սօն գօլլարը կիճէ գարանլըղընըն իչինտէ զայիպ օլունճա, եիւզպաշը Պուրակօ իսթասիօնա կիրտի վէ չարալար վէ չիչէքլէրլէ տօնատըլմըշ միւքէմմէլ պիր սօֆրա պուլտու. Օթասիօնու իթալիալը պիր պուֆէճի եիւզպաշըյա պէկճան իթմիշ իտի, նէտէք հազըրլանմագ իւզրէ իտի, վէ պու հէտէք ի շիմտի Բուլկարա թէսլիմ իթմէքսիզին քէնտիսինի մէնտիւպ իտէր իտի. — Պիր ազ էվվէլ պուրատա իւչ պաշա վար իտի, տէտի իթալիալը. Մէրգում պաշալար, շէհիրտէն օն տագիգա էվվէլ օլարագ Էտիրնէյէ կիտէնմիշլէրտիր. Ալէյհիմ պաշլարը թամամ գըրագ պաշ տագիգա—պէքլէ նա գտէ պէքքէտէ սուրէթտէ հազըրլանմագտա իտի.

Իսթասիօնուն եագընտա հէնուզ Օսմանլը թօբու պուլունտուղու, պու Թօբլար պիր պաթարեա Թարաֆընտան մուհաֆազա իտիլմէքտէ իտի. Միւլազըմ գօմթ Բէհալինէտէր պիր միգտար տրակօն ասքէրիյէ մէզքիւր Թօբլարըն իւզէրինէ հիւճում իտէրէք Թօբլարը զապթ իթտի.

Իշթէ Ֆիլիպէ շէհրի յանուարըն 15ինճի կիճէսի, պիր պէօլիւք տրակօն սիւվարիսի Թարաֆընտան պէօյլէճէ զապթ օլունտու.

Գօնսօլօսլարըն վէ խուսուսիյէ Ֆրանսըզ գօնսօլօս վէքիլինին թէէսիրի սայէսինտէ մէզքիւր շէհիր խարապիյէթտէն գուրթարըլմըշ իտի. Միւմաիլէյհ գօնսօլօս վէքիլի Թիւրք օրտուսունուն էհալի իւ քէօյլէրի քէօյտիւրմէք (?) հէնուզ Պուլկարլըլարընը ... վէրտիյինի իշիտիպ, Ֆիլիպէնին պէօյլէ պիր շէյ եապար տէյի գօրգուտուղունտան, Բուլկարըն շէհրի մէզքիւրէ եագլաշտըգլարընը իւթ... մէմնունիյէթլէ պաշլարընը նէզաթինի կէօթիւրտիւ.

(Տէվ.)

Սելանիքտէն իխրաճ օլունաճաղ ադամ մէ ողլըր մէ սայիր հայվանաթ տէրիլէրինին Շիրա մէ Գօրճու մէ Լամետտան մատտա պիլճումլէ Եունանիսթան մեմալիքինէ տուխուլի քանհկը մեմնուիյեթէ ալընմըշ տըր։

Իշպու իւչ մեմլէքէ տախիլ օլաճաղ տէրիլէր իսէ, տօգրուղ կիւն գարանթինա պէքլէնէճէքլէր տիր։

—

Մոնթէնէկրօ Գօնէօրէ Խոքէնոտըլերտէն եազըլտըղընա կէօրէ, Խըտիվի Մըսըր հազրէթլերի քէնտի Թալաբատըլարընը սենէվի սէքքէզ պին լիրայա թէնզիլ պույուրմուշ տուր։

Վիւքէլայի Մըսրիյենին մաաշլարը սենէվի պին իքի եիւզէր լիրա թային օլունմուշ տուր։

Մ. Վիլըրն մալիյէ նազըրը օլտուղու գէմալ սենէվի ալթը պին լիրա ալմագտա օլտուղունտան, պու քերրէ վիւքէլայի Մըսրիյէ մաաշլարընտա իճրա օլունան թէնզիհաթ սայէսինտէ խաղը թէսարրուֆ հասըլ օլմուշ տուր։ Ցէկէր Եվրոբալը մեմուրլարըն փահիշ մաաշլարը տախի թէնզիհ օլունաճագ իմիշ։

Շէրիֆ բաշանըն իսթիֆասը, Մըսըր իշլէրին պիր գանունը եօա... թէրհազը սթանզիմ իտտուպ, պունտան Եվրոբա տէվլէթլերի թարաֆընտան գապուլ օլունմամասընտան նաշի իմիշ։

—

Եունան գօմիսիօնընըն Սթամպօլտա իճթիմա իթմէքտէ պուլունտուղու միւտտէթճէ Ցէրսա... սէֆարէթի մուամելաթընը ... թէսվիյէ իթմէք իչին Մախսուսէն Աթինատան կէլմիշ օլան Եունան խարիճիյէ նէզարէթի ... քեաթիպի Մ. Բազիս ալըրըը էմ. իշլէրինէ պու տէֆա Աթինայա ավտէթ էյլէմիշ տիր։

—

Եվվէլճէ եազըլըրմըշ վէճհլէ, ինկիլթէրրա սէֆարէթխանէսինին Ուէլէբ նամ վափօրը գապըթանը սալը աքշամը Թարապիա ըսքէլեսինտա սէֆինէի մէզքիւրէտէ մինէճէմէկ պիր գէյաֆէթ ... վէրմիշլէր, վէ պու պալօ սապահա գատար իմթիտատ իտտուպ, որը Լէյըրտ մէ սայիր սէֆիրլէր մէ միւթէքայիտանը էհալի հազըր պուլունմուշլար տըր։

—

Վաքիտ ... ինկիլթէրրա սէֆիրի որը Լէյըրտ հազրէթլերի, սէյահաթը միւտտէմէլերի հազըրընտա իսթիֆասը եապտպ խանկիլէրէ չէքէյէ ճէվապ վէրիյօրլար իմիշ։

«Սէյահաթը աճիլանէմ բօլըթիքա մագսատըն միւլթէնի տէյիլ տիր։ Հարէմիմ Գասար Շէրիֆի կէօրմէք իսթէյօր, էվմէլա եաֆայա, պատէհա Գուտսու Շէրիֆէ կիտէճէկիմ։ Վիւճուտտա եօրկունլուգ, թէնէզզիւհէ միւհթաճըմ։ Իչ հաքքըմա գատար ավտէթ խանէճիմ։ Սէյեահաթըրմա բօլիթիգա իլէ իշթիղալ խանէճէկիմի ֆարզ իթմէք քէօրմէլիքէն եանըլըշ պիր ֆարզ տըր»։

—

Սալթանաթը սէնիյէնին Անատօլու հուտուտու գօմիսէրի միրալայ Մէհմէտ Շէհապ պէյ, մայէթը մեմուրեյէթը պէրատէր տինըքի կէլէն Սթամպօլտան մահալլը մեմուրիյէթինէ ավտէթ իթմիշ տիր։

—Սարրը ... պօրէսթան բաշա հազրէթլերինին պիր գաչ կիւնտէն պէրի սխաթսըզ պուլունտուղու միւթէէսսիֆ իշիտիլմիշ տիր։

—Իսլահալիյէ կէօրէ, մէհափիլի նէզարեթ ... մեմուրիյէթինէ ... պէօյլէ իւլէմատան պիրէր զաթի թային օլունմաճաղ գարար վերիլմիշ իմիշ։

—Բուլկարիստանի Օսմանլը եէսիրլէրինին մէսարիֆի մեսելէսինին թէսվիյէ խանէճէ օլան մէ Օսմանլը իլէ Բուս մուրախխասլարընտան միւրէքքեպ պուլունան միւխթէլիթ գօմիսիօն ճալըշմա իմթիտատ կիւնիւնտէն պէրու Գասը Մերսաքէրլուէ ... միւզաքէրէտէ պուլունմըշ տըր։

—Մուսուլ Թարաֆլարըյլա իրան հուտուտընտա խանան իթմիշ օլան չէյխ Աբտուլլահ իլէ ալէյհտարլարը տարիքի իթտաֆա կէթիրիլմէլերինէ մեմուր օլտուղունու տահա նիւսխալմըշըմը խաղզըն ... Տարը Շուրալի աղքէրի քէտի Սամիհ բաշա հազրէթլերի, մաաէթինտէ ֆէրիգ րէճէպ բաշա հազրէթլերի էրքեանը հարպ միրալայը Ճէվատ պէյ մէ գամբը չահանէ աալէքէրինտէն Գաշրի պէյ պուլունտուղու հալտէ, պու կիւն Թրապզօն Թարիգիլէ մէ խուսուսի վափօրընա րաքիպէն Ցէրսաատէթտէն մահալլը մեմուրիյէթինէ հարէքէթ իտէճէկլի իշիտիլմիշ տիր։

Պու վափօրլա պիր Թապուր սարէտիֆ աղքէրի մեմլէքէթլերինէ կէօնտէրիլէճէքմիշ։

—Թէլէկրաֆ մէ բօսթա մէմուրլարընտան Վիթալիս մէ Լօմէր էֆէնտիլէր տուն սապահ Ֆիլիպէ յէ միւթէվէճճիհէն պուրատան հարէքէթ իթմիշլէր տիր։ Մումաիլէյհիմանըն մեմուրիյէթի, էյալէթին բօսթա մէ թէլէկրաֆ իշլերինին թանզիմի իչին, Բումէլիի Շարգի հիւքիւմէթի իլէ միւզաքէրէ իթմէք իմիշ։

—Գասթամօնի ինկիլիզ գօնսօլօսլըղընա թային օլունան զաթ՝ ինկիլիզ սէֆարէթի թարաֆընտան ալըրըը էմի մուճիպինճէ, Աղաբազարտաքի Ջէրքեզլէր մէսէլէսինի պիթիրտիկտէ պու տէֆա բարօրթ սունուն։ Սըր Լէյըրտ հազրէթլերինէ իրսալ իթմիշ տիր։

Մէզքիւր բարօրթտա, Աղաբազար էհալիսի միւխթէլիֆէսի իշթիքեայէթլերինին սահիհ մէ տօղրու օլտուղու պէյան օլունմուշ տըր։ Խըրիսթիյանլար կէօրէ Աղաբազար գայմագամընըն ալլի իլէ, Սիւլէյման բաշադան Ճէվատ պէյին նասպը մուգարրէր իմիշ։

—Եունան գօմիսիօնունուն տունքի տէօրտունճիւ ճէլսէսինտէ ... Օսմանլը գօմիսէրլերի ... գօմիսէրլերինին սոն պէյանատընտէրինէ ճէվապէն, մուֆասսալ պիր լայիհա վէրէճէք օտուգլարընը տունքի նիւսխալէտինտէ եազմըշ տըր։

—Թիֆլիս չէհրէնտէ պուլունան գոնսօլօսի Գըրիկոր էֆ. Գալթուր ճինէթի թահրիր հուտուտու գօմիսիօնունա պաշ քեաթիպ թային օլունմուշ տուր։

—Պու կիւն Ցէրսաատէթէ միսուլի մէյհուլ օլան Շարգի Բումէլի Գ. աղքէրի գումանտանը սապըգ Վիթալիս բաշանըն իշպու թը մեզքիւր ... տա մէ իճրա օլունան թահքիգաթը իշիտիլէն ... Օսմանլը ... Թօփխանէ ... պիր Օսմանլը ... լըգ ... տէրկէր տիր։

—Եըլան Թէրսանէտէ տէրտեսթը թամիր օլան Սուլթանիյէ նամ վափօրը Հիւմայունըն մէսարիֆի Թամիրիյէսի 65000 լիրա թախմին օլունտուղու կիպի, մէզքիւր սէֆինէնին իչի բէք մուհթէշէմ սուրէթտէ թէզյին օլունմագտա մէ համամլարը սօպալար պուլունմագտա իմիշ։

Պու վափօրըն Բուսիա իմբերաթօրընա հէտիյէ վերիլէճէկի տախի սէօյլէնիյօր։

—Թիւքճարտէն Մ. Գամարա, Օսմանլը Պանգասը ալէյհինտէ իգամէ իթտիկի տավատան տօլայը հաքեմլէր Թարաֆընտան մէրիլէն իլամըն պազը Թէֆթիշաթընը մէ խուսուսիյէ քէնտիսինէ վէրիլէճէք ֆայիզին միգտարընը պէյինտէրիլէճէկտէն, Թիճարէթ մահքէմէսինէ իսթինաֆ իթմիշ, մէ պու իսթինաֆ պիրինճի մահքէմէտէ եազըլմա բույէթ օլունաճագմըշ։

—Ցէրսաատէթ սու եօլճու պաշըսը պու կիւնլերտէ սու պէնտլերինի մուայենէ իտէրէք, Պէլկրատտաքի ալթը պէնտտէն պէշի պօշ մէ պիրինտէ ազ սու վար իմիշ։

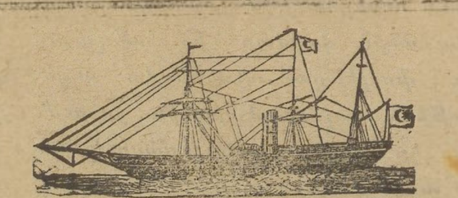

ԻՏԱՐԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ ՎԱՊՕՐԼԱՐԸՆԸՆ
ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԷՔԷԹԼԵՐԻ

Իշպու 1879 սենէսի Աղուստոսի 6ընտը
բաշլայան կիւնտէլիք հարէքէթլեր

ԱՏԱԼԱՐ ԹԱՐԻԳԻ
ԵԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Ատալարա ուղրայան ... հարէքէթլեր

Սը. Տգ.
11 30 Գ. Աստասի Հէյպէլի, Գընալը (*)
12 Գ. Աստասի, Հէյպէլի, Բուրկազ, Գընալը
12 30 Բէնտիքտէն Գարթալ, Գ. Աստա, Հէյպէլի,
12 30 Մալթէբէտէն, Գօզթանէ, Մօտա
2 15 Գ. Աստասի, Հէյպէլի, Բուրկազ, Գընալը, (Բազար իրթէսի 2 30տա)
7 15 Բէնտիքտէն Գարթալ, Գ. Աստա, Հէյպէլի, Բուրկազ, Գընալը, Գատըքէօյ (8 Գ. Ատ.)

Բէօյիւքտէն Ատալար հարէքէթի

Սը. Տգ.
1 Ցօզլու Գ. Աստայա (*)
2 30 Գատըքէօյ, Գընալը, Բուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Աստա, Գարթալ, Բէնտիք
8 45 Գընալը, Բուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Աստա,
9 45 Մօտա, Գօզթանէ, Մալթէբէ,
10 Հէյպէլի, Գ. Աստա, Գարթալ, Բէնտիք
10 45 Գընալը, Բուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Աստա

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԵՐԻ
Ատալարտան Բէօյիւքէ

Սը. Տգ.
11 30 Գ. Աստա, Հէյպէլի
11 45 Բէնտիքտէն Գարթալ, Գ. Աստա, Հէյպէլի, Բուրկազ, Գընալը
12 30 Մալթէբէ, Գօզթանէ, Մօտա
7 30 Գ. Աստասի Հէյպէլի, Բուրկազ, Գընալը
8 Բէնտիքտէն Գարթալ, Գ. Աստա, Հէյպէլի, Բուրկազ, Գընալը, Գատըքէօյ (8. 30 Գ. Աստատան)

Բէօյիւքտէն Ատալար

Սը. Տգ.
1 30 Գատըքէօյ, Գընալը, Բուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Աստա, Գարթալ, Բէնտիք

(*) Իշպու սէֆէրլէր եալըննըզ բազար իրթէսի կիւնլէրի իճրա օլունաճագ տըր։

2 30 Գընալը, Բուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Աստա
10 — Գընալը, Բուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Աստա, Գարթալ, Բէնտիք
10 — Մօտա, Գօզ թանէ, Մալթէբէ
11 30 Հէյպէլի, Գ. Աստա

ԳԱՏԸՔԷՕՅ ԹԱՐԻԳԻ

ԵԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ		ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ	
Բէօյիւքտէն	Գատըքէօյտէն	Բէօյիւքտէն	Գատըքէօյտէն
Սը. Տգ.	Սը. Տգ.	Սը. Տգ.	Սը. Տգ.
11 30	11 30	12	12
12 15	12 15	1	1
1	1	2	2
1 45	1 45	3	3
2 30	2 30	4	4
3 15	3 15	5	5
4 15	4 15	6	6
5 30	5 30	9	9
8	8	10	10
8 40	8 40	11	11
9 20	9 20	12	12
10	10		
10 40	10 40		
11 20	11 20		
12	11 45		

Լիւզումի թագտիրտէ պազը սէֆէրլէր Հայտար բաշայա օլրայաճագ։

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԹԱՐԻԳԻ
Իզմիտ շիմէնտիֆէրի թրէնլէրինէ մուվաֆըգ

ԵԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ
Հայտար բաշատան

Սը. Տգ.		Թրէն Նօ.
1 15	Գաթար իչին	1
4 15	Գաթար իչին	3
9	Ղայրը մունթէզամ	
11 20	Գաթար իչին	5

Ճումա մէ բազար կիւնլերի Ֆէնէր Պահչէսի թրէնլէրինէ մուվաֆըգ

Սը. Տգ.		Թրէն Նօ.
4 50	Ֆէնէր Պահչէտէն ավտէթ	7
8 45	Ֆէնէր Պահչէտէն ավտէթ	9
11 45	Եալընըզ բազար կիւնլէրի	12

Բէօյիւքտէն

Սը. Տգ.		Թրէն Նօ.
12 40	Գաթար իչին	2
2	Ղայրը մունթէզամ	
7 40	Գաթար իչին	4
10 30	Գաթար իչին	6

Ճումա մէ բազար կիւնլերի Ֆէնէր Պահչէսի թրէնլէրինէ մուվաֆըգ

Սը. Տգ.		Թրէն Նօ.
2 45	Ֆէնէր Պահչէյէ հարէքէթ	8
8 15	Ֆէնէր Պահչէյէ հարէքէթ	
9 15	Եալընըզ բազար կիւնլէրի	14

ԱՅԱՍԹԷՖԱՆՕՍ ԹԱՐԻԳԻ
ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԵՐԻՆՏԷՆ ՄԱԱՏԱ

Այասթէֆանօստան Բէօյիւքէ

Սը. Տգ.
11 45 Այասթէֆանօստան Մաքրիքէօյ, Սամաթիա, Գումգաբու

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԵՐԻ

Սը. Տգ. Սապահ
11 30 Գումգաբու, Սամաթիա, Մաքրիքէօյ, Այասթէֆանօս

Սը. Տգ. Աքշամ
9 Ֆլօրեատան Այասթէֆանօս, Մաքրիքէօյ, Սամաթիա, Գումգաբու

Բէօյիւքտէն Այասթէֆանօս

Սը. Տգ.
10 30 Այասթէֆանօստան Մաքրիքէօյ, Սամաթիա, Գումգաբու

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԵՐԻ

Սը. Տգ. Սապահ
2 Գումգաբու, Սամաթիա, Մաքրիքէօյ, Այասթէֆանօս, Ֆլօրիա

Սը. Տգ. Աքշամ
11 Սամաթիա, Մաքրիքէօյ, Այասթէֆանօս

—

ԻԽԹԱՐԱԹ

Բէօյիւքտէ մէ իսքէլէ մեմուրլարի այնէն պիլէթ ալըսըզ պիլէթ էտէրէք բարա ալըգ իչինլէրի քիւլլիէն մէմնու տըր։ Միւթէճաասըրլէր պիր մաճիպի թալիմաթ չէքիլէն մէսուլ տըր, պինաէն ալէյհ վափօրա րաքիպ օլան զէվաթ հէնկեամը րաքիպ պիլէթէլերինի ալըգ իթմէլերի միւթէվէճճիհ թըր։ Իշպու իսթիմարէ մուխալէֆէթ իթմէյէնլէր մէ իսկէլէ եաշըրք պիլէթ ալընաճագ օլունուր իսէ, պիլա իսթիսնա պիլէթինի մէրկէզ եօլճու աստա օլունուր, եազըլըր Թարաֆընտան պիլինաշ մէճպուրէն մախսուս օլան պիլէթ վէրիլէճէկի իլան օլունուր։

Սիւշլամըրը քէօբրիւտէն սաաթ 10. 45տէ սաաթ 10 40 մէ 11 20 մէ 12տէ Գատըքէօյինէ հարէքէթ խանէն վափօրլարա ձիւմլէ պէյիկէ մէ եօլճուլարը իչաձ խանէ տէրհալ օլան եէրը մէ նէճա գապու օլունմայաճագ տըր։

ԻԼԱՆԱԹ

ԳԱԼԻՋԱՅԱ ՖՐՕՆՑԻՆԱ
ԳԱՍՍԻԼ ՏԸՍԱՆՍ ՖԷՊՐԻՖԻԺ

Պու մուալիճէ սըրթմայա գարշը բէք ալա պիր իլաճ օլուպ, սօլֆաթօտան չօգ էյի մէ մուքէսսիր տիր մէ մէշհուր հէքիմլէր թարաֆընտան թավսիյէ օլունմագտա տըր։ Ղալաթա մէ Սթամպօլուն պէօյիւք էճզահանէլերինէ միւրաճաաթ օլունմասը։ 30

Օ ԼԻՕՆ Տ'ՕՐ
ԳԱԼԱԹԱ
ԹԻՒՆԷԼԻՆ ԻԹԹԻՍԱԼԻՆՏԷ
ԵԷՆԻ ՃԱՄԻ ՍՕԳԱՂԸՆՏԱ Ն° 8

Մէգզիւր մաղազատա էրքէք իչին Բարիզին մէ Լօնտրանըն սօն մօտասընտան օլարագ հազըր բուլունար ֆիրուխթ օլունուր։ 40

Ֆ. ՆՐՈՒՆՊԱՎՆ Է ԳՕՄՊ.

ՖԷՆՆԸ ՍՐԷՋԱՐԻ ՏՕՔԹՕՐՈՒ
Մ. ԱՄԱԼՈՒՍԻ

Բահսըթլըգ իչին խաճէթ ...

Ամալուսինին բահսըթլըգ իչին օլան հապլարը բէք ֆայտէլի օլուպ, ինգըլպազլա մէ սըրթմայա, մայասըլա գաշֆը միտէ յէ, մէ համիլէ գատընլարըն ինգըլպազլընը տէֆէ նաֆի տիր։

Պու հապլար Գալաթատա Գարաքէօյտէ Թրամվայ մէրքէզի գարշըսընտա 32 նումէրօտա Սիւօրնի Ամալուսինին էճզախանէսինտէ պուլունուր։

Քէզա Սթամպօլտա Եէնի ճամիտէ Շէմլէէճիլէր սօգաղընտա 51 նումէրօտա Փիւչիւքեան պիրատէրլերին մաղազասընտա, Պաղչէ գափուսունտա 13 նումէրօտա Մ. Վիչէն Գասապեան էճզախանէսինտէ, մէ Սուլթան Աչմէտտէ տօղրու Եօլտա Ֆիրուզ աղա ճամիսի գարշըսընտա 110 նումէրոլու Ալայիմի Սեմա էճզախանէսինտէ, մէ քեաֆֆէի մէրքէզ էճզախանէլերինտէ պուլունմագտատըր։ 27

Սահիպի իմթիյազ
ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱԵԱՆ

ԳՈՒՐՇՈՒՆ ԳԱԼԸՄ ՍԱՆՏԸԳԼԱՐԸ ԻՃԱՏԸ ԻՉԻՆ
ԲՕԹԱԼԱՐ
ԻՆԿԻԼԻԶ ԳՕՄՊԱՆԵԱՍԸ

MORGAN'S PATENT
BATTERSEA WORKS, LONDRES
ANGLETERRE BREVET MORGAN'S

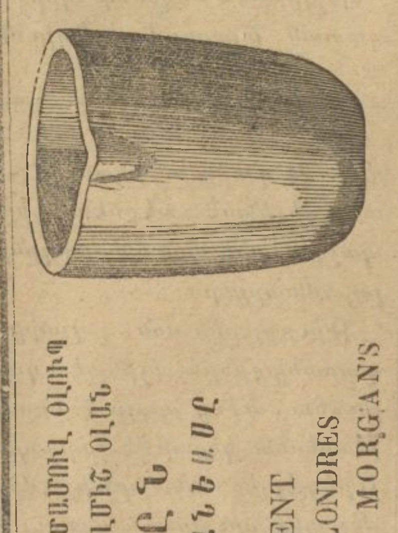

MORGAN'S PATENT PLUMBAGO CRUCIBLE COMPANY
THE PATENT BATTERSEA WORKS LONDON
TRADE MARK.

Լօնտրատա 1862 սէնէ, Տըպլինտէ 1865 սէնէ, Նիւ-Եորքտա 1865 սէնէ, Մօսկովատա 1872 սէնէ,
Օբօրթօտա 1865 սէնէ, Բարիզտէ 1867 սէնէ, Հավրտա 1868 սէնէ, Ամսթերտամտա 1869 սէնէ,
մէ Բարիզտէ 1878 սէնէ.

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ԲՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա, 10 Սէպտ.	
Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր.	97-13/16
Օսմ. էսհամը աչըլտը	11-1/4
» » գաբանտը	11-1/8
Իսթիգրազ 65	14-1/8
» 69	13-
» 71	54-3/4
» 72	21-1/2
» 73	12-1/8
Օսմանլը պանգասը	9-3/4
Մըսըր տույրու. մուքթա հըսէ	45-3/4
» իսթիգրազը	71-5/8
Բուսիա իսթիգրազը	87-1/2
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	-
Բարիզ, 10 Սէպտ.	
Ֆրանսա. էսհ. 3 % Ֆր.	85-85
» » 5 գըմօնսուզ	117-65
Օսմ. էսհամը աչըլտը	11-25
» » գաբանտը	11-27 1/2
Իսթիգրազ 65 Ֆր.	-
» 69	61-25
» 73	59-
Մըսըր ֆօնտ. մուքթա հըսէ	229-37 1/2
Գրէտի Լիօնէ	762-50
Օսմանլը պանգասը	497-50
Բումէլի շըմէնտըֆէրի	44-50
Իթալիա էսհամը	79-55
Գամպիօ Լօնտրա 3 այ վատէ	25-35
Վիէննա, 10 Սէպտ.	
Ֆիրան ֆիօրին	-
Բումէլի շըմէնտըֆէրի	-

ՂԱԼԱԹԱ ԲՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. ում. տիւն ագչ. գար.	12- 5
Պու սապահ աչըլտը	12- 6
Իսթիգ. 63 (Մուլթօն) 6 % Ֆ.	-
» 65 » 6 % Ֆ.	66-
» 69 (Բինար) 6	64-
» 72 (Պօն տիւ Թրէզօր)	21-
» 73 6 % Ֆ.	60-
Բումէլի շըմէնտըֆէր 3	42-75
Աղտէ ֆայիզի %	9-
Ըբբօր Ղ.շ.	00-
Հավալէսիզ »	37-1/2
ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ	
Գրէտի ժէնէրալ	4-
Սթամպօլ պանգասը	5-32
Օսիլէթէ ժէնէրալ	4- 3
Թրամվայ	3-90
ԱԳՉԷԼԵՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ	
Օսմ. լիրասը 100 գըրշտան	Ղ.շ. Ֆր
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	106-18
Մէճիտիյէ »	117-10
Պէշլիք »	118-20
Պագըր »	550-
Գայմէ »	845-
Ինկիլիզ լիրասը	109-22
Ֆրանսըզ ալթունու	87-12
Ֆօլ	90-
Գրիմէ ալթունու	51-10
Գարպօն գայմէսի	8-74